Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 60 (5351).
13 МАРТ 1984 й.
СЕШАНБА
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.
Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

К. У. ЧЕРНЕНКОНИНГ Г.—Й. ФОГЕЛЬ БИЛАН УЧРАШУВИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари К. У. Черненко СССР парламент группасининг таклифига биноан Совет Иттифоқида турган Германия Социал-демократик партияси (ГФР) президиумининг аъзоси, ГСДП-нинг Бундестагдаги фракцияси раиси Г.—Й. Фогелни 12 март куни қабул қилди.

Учрашувда Совет томонидан — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети халқаро бўлими мудирининг биринчи ўринбосари В. В. Загладин, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси Г. А. Арбатов, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Қуролли Кучлари Бош штаби бошлиғининг биринчи ўринбосари Совет Иттифоқи маршали С. Ф. Ахромеев, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат Г. А. Жуков шунингдек СССР Фанлар академияси Жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институтининг директори А. Н. Яковлев;

Ғарбий Германия томонидан —ГСДП президиумининг аъзолари Э. Бар ва Г.—Ю. Вишневский, ГФР Бундестаги ташқи сиёсат комитетидаги ГСДП депутатлари грууппасининг раҳбари К. Фойгт, ГФР Бундестагида ГСДП фракцияси раисининг хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи маслаҳатчиси К. Ф. Вайцзеккер ва ГФРнинг СССРдаги элчиси Х.—Й. Кастль қатнашдилар.

Амалий, ижобий руҳда ўтган суҳбат вақтида ҳозирги халқаро аҳволнинг, СССР билан ГФР ўртасидаги муносабатларнинг ва КПСС билан ГСДП ўртасидаги алоқаларнинг бир қанча принципиал масалалари хусусида гаплашиб олинди.

К. У. Черненко Г.—Й. Фогелнинг 1983 йилда Ю. В. Андропов билан қилган суҳбатини эслатиб, совет раҳбарлари коллектив бўлиб ишлаб чиққан ҳамда мамлакат ичкарисида ҳам, шунингдек халқаро майдонда ҳам ўтказиб келган йўл бундан буён ҳам давом эттирилаверади, деб таъкидлади. КПСС Марказий Комитетининг шу йил февралда бўлиб ўтган Пленуми қарорларининг асосий мазмуни мана шундан иборат. СССР Олий Советига яқинда ўтказилган сайлов вақтида бу йўлни бутун халқ маъқуллади.

Ташқи сиёсатдаги давомийликнинг маъноси аввало шундан иборатки, —деб таъкидлади К. У. Черненко, — биз ядровий фалокатнинг олдини олиш учун ўзимизга боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилишимиз керак. Бу —дунёдаги воқеаларнинг хатарли ривожида яхшилик сари реал бурилишга интилиш демакдир Бу — давлатларнинг тинч-тотув яшаш негизларида тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги йўлидан олға бориш демакдир. Биз шу мақсадларни кўзловчи барча сиёсий ва ижтимоий кучлар билан биргаликда, ҳамма ҳукуматлар билан биргаликда шу руҳда ҳаракат қилишга тайёрмиз.

(Давоми иккинчи бетда).

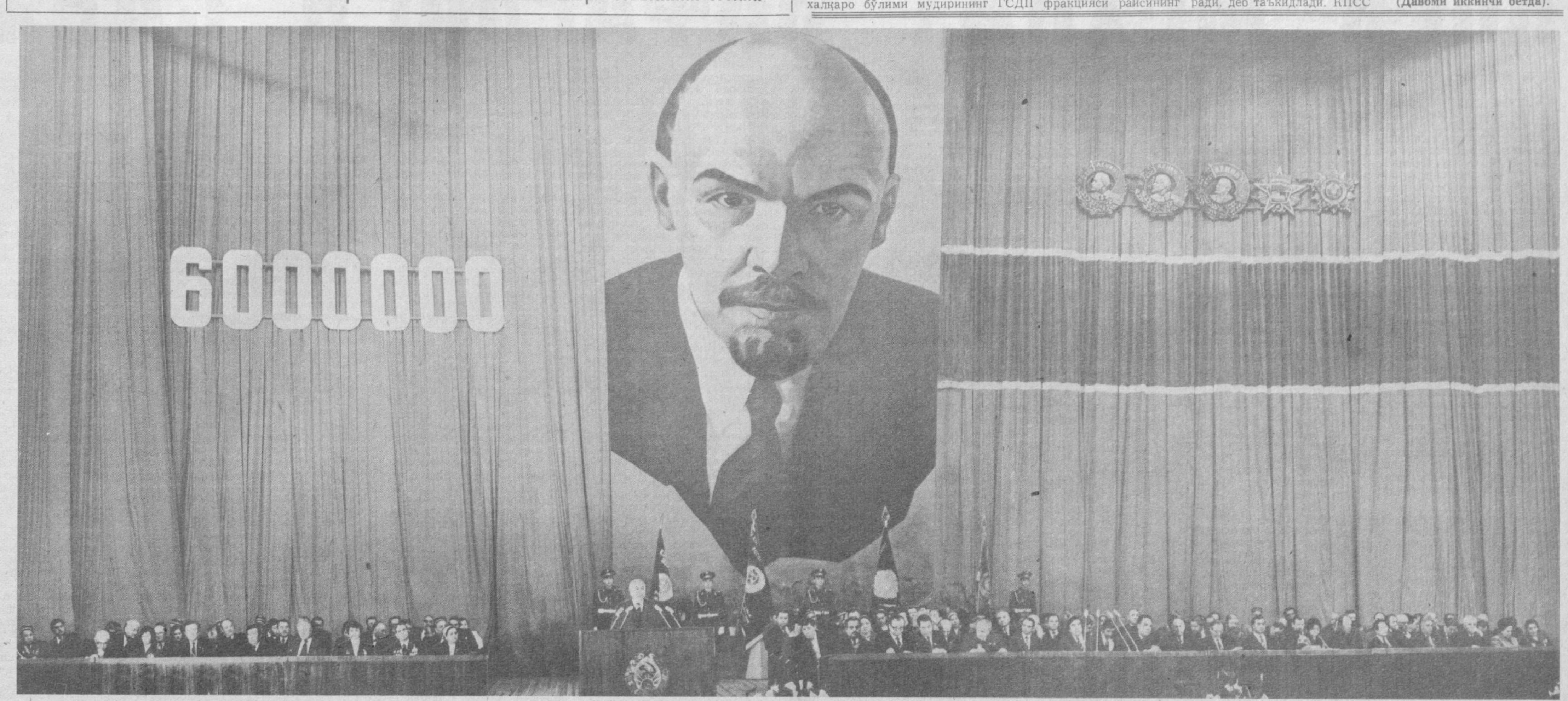

ТОШКЕНТ. Республика партия-хўжалик активи ва ишлаб чиқариш илғорларининг йиғилиши.

(ЎзТАГ фотоси).

ЯНГИ МЕҲНАТ ЗАФАРЛАРИ САРИ

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ИЛҒОРЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

Ўзбекистон меҳнаткашлари беш йилликнинг учинчи йилини экономика, илм-фан ва маданият соҳасида ажойиб зафарлар билан ва севимли Ватаннинг гуллаб-яшнаши йўлидаги илҳомбахш ишлари билан нишонладилар. Ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг вакиллари ўтган йилни социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари тарихий қарорларини рўёбга чиқариш соҳасидаги фидокорона меҳнатлари билан нишонладилар. Мана шу шонли ишларни Ватан муносиб баҳолади. Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида юксак натижаларга эришганлиги, СССРни 1983 йилда иқтисодий ва социал ривожлантириш давлат планини муваффақиятли бажарганлиги учун Ўзбекистон ССР КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланди. Ўзбекистон меҳнаткашларининг ютуқлари сурункасига ўн биринчи марта мана шу байроқ билан нишонланмоқда!

Республика амалга оширилган ишлар билан ҳақли равишда фахрланади. Саноат корхоналари, колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари, қурувчилар, КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил декабрь ва 1984 йил февраль Пленумлари қарорларига, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг Москвадаги Куйбишев сайлов округи сайловчилари билан учрашувда сўзлаган программавий нутқига амал қилиб, ўтган йили қўлга киритилган ютуқларни кўпайтириб барча соҳаларда тартиб ва интизомни янада мустаҳкамлашга, меҳнат унумдорлигини оширишга, маҳсулот таннархини арзонлаштиришга эришмоқдалар.

Республика саноат корхоналарининг ўн биринчи беш йиллик планларини муддатидан илгари бажариш учун мусобақани кенг авж олдирган коллективлари кўпгина муваффақиятларни қўлга киритдилар. Маҳсулотнинг ўнлаб янги турлари, жумладан қишлоқ хўжалиги учун серунум машина-ускуналар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, халқ учун моллар ишлаб чиқариш ҳажми анча кўпайди, уларнинг сифати яхшиланди. Маҳсулот етказиб бериш интизомига алоҳида эътибор берилмоқда.

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон ССРга КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини топшириш пайти.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА
СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИГА
БУТУНИТТИФОҚ КАСАБА СОЮЗЛАРИ МАРКАЗИЙ СОВЕТИГА
ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА

Биз, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва иш сифатини ошириш, 1983 йилги иқтисодий ва социал ривожланиш планини муваффақиятли бажариш учун ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг якунлари юзасидан Ўзбекистон ССРга КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини топширишга бағишланган республика партия-хўжалик активи ва ишлаб чиқариш илғорлари йиғилишининг қатнашчилари республика коммунистлари, барча меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитетига, СССР Министрлар Советига, ВЦСПСга ва ВЛКСМ Марказий Комитетига мурожаат этиб, республика меҳнаткашларининг беш йиллик учинчи йили топшириқларини тўла ва ошириб бажаришга қўшган ҳиссасига берилган юксак баҳо учун астойдил миннатдорчилик изҳор этамиз.

Биз Ўзбекистон ССРга бугун топширилган юксак мукофотни КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг Ўзбекистон СССР халқлари қардошлик оиласида янада равнақ топиши ҳақида қилаётган оталарча ғамхўрлигининг яна бир далили деб биламиз. Республиканинг ютуқлари —социализм буюк тарихий афзалликларининг, социалистик Ватанимиздаги барча миллат ва элатлар бузилмас дўстлиги ҳамда метиндек бирлигининг, партия доно ленинча миллий сиёсатининг натижасидир.

Ўзбекистон ССР коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети 1983 йил декабрь ва 1984 йил февраль Пленумлари қарорларини, ўртоқ Константин Устинович Черненконинг КПСС Марказий Комитети февраль Пленумида ва сайловчилар билан учрашувда сўзлаган ҳамда совет кишиларининг КПСС XXVI съезди белгилаб берган режаларни, ўн биринчи беш йиллик топшириқларини бажариш йўлидаги ҳал қилувчи кураши даври вазифалари аниқ белгилаб берилган ёрқин, программавий нутқларини тўла-тўкис маъқуллаб кутиб олдилар.

Бу—фидокорона меҳнат қилиш ва коммунизм қуриш йўлидан тез олға силжиш учун илҳомбахш асосдир.

СССР Олий Советига сайлов якунлари коммунистлар билан партиясизларнинг бузилмас блоки ёппасига қўллаб-қувватланганлигининг далили бўлди. Бу якунлар меҳнаткашларнинг, аҳоли барча табақаларининг Ватан иқтисодий ва мудофаа қудратини янада мустаҳкамлашдан, халқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштиришдан, барча иш соҳаларида интизом ва тартибни оширишдан ғоят манфаатдорлигини яққол кўрсатди.

Ўзбекистон ССР меҳнат коллективларининг 1984 йил учун қабул қилган социалистик мажбуриятларида партиянинг сиёсати қизғин маъқулланганлиги, унинг ҳамма режаларини зарбдор меҳнат билан тезроқ амалга ошириш қатъияти ўз ифодасини топди. Саноат ходимлари маҳсулот ишлаб чиқаришни 6 процент, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни 7 процент кўпайтиришга, топшириқдан ташқари 200 миллион сўмлик маҳсулот, шу жумладан 130 миллион сўмлик оммавий истеъмол моллари реализация қилишга қарор бердилар.

Мавжуд қувватлардан янада тўла-тўкис фойдаланиш, илғор тажрибани кенг жорий қилиш, интизом ва уюшқоқликни янада мустаҳкамлаш асосида меҳнат унумдорлигини пландан ташқари бир процент ошириш таъминланади ва маҳсулот таннархи 0,5 процент камайтирилади. Фақат шу йўл билангина қўшимча равишда 185 миллион сўмлик маҳсулот ва пландан ташқари 60 миллион сўм фойда олинади.

Республика қурувчилари бутун куч ва воситаларни ишга тушириладиган объектларга сабот билан тўплаб, янги Ангрен ГРЭСининг биринчи энергетика блокини, Самарқанд ва Қўқонда аммофос ишлаб чиқарадиган янги қувватларни, тўқимачилик комбинатларининг 12 та филиалини, Тошкент метрополитенининг иккинчи линиясини, шунингдек 6,4 миллион квадрат метр уй-жойни муддатидан илгари қуриб битказадилар. 100 минг гектар янги суғориладиган ер ўзлаштирилади. Ноқоратупроқ ўлкада Ўзбекистон қурувчилари ўзларининг интернационал бурчларини адо этиб, 18 минг гектар янги ерни комплекс тарзда ўзлаштирадилар.

Қишлоқ меҳнатчилари республика агросаноат комплексининг ҳамма бўғинлари ўзаро алоқасини қунт билан яхшилаб, Ватанга 5 миллион 980 минг тонна пахта, шу жумладан, камида 450 минг тонна ингичка толали пахта, 30 минг тонна пилла, бир миллион 100 минг тонна дон, 3,7 миллион тонна мева-сабзавот маҳсулотлари берадилар, 322 минг тонна гўшт, 902 минг тонна сут, бир миллиард 155 миллион дона тухум тайёрлайдилар. Умумиттифоқ фондига бир миллион тоннадан кўпроқ мева-сабзавот маҳсулотлари етказиб берилади.

Ўзбекистон ССР коммунистлари, барча меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитетини, СССР Министрлар Советини, ВЦСПСни ва ВЛКСМ Марказий Комитетини ишонтириб айтамизки, юксак мукофотдан руҳланган Совет Ўзбекистонининг ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, зиёлилари беш йилликнинг тўртинчи йилини коммунистик қурилишда янги ютуқлар билан нишонлайдилар, Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартияси ташкил этилган куннинг 60 йиллигини зарбдор меҳнат билан кутиб оладилар.

Коммунизм бинокори, тинчлик учун саботли ва изчил курашчи— улуғ совет халқига шон-шарафлар!

Яшасин севикли Ватанимиз —Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси —Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида учрашув

13 март куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турган Буюк Британия элчиси Иэн Сазерлендни қабул қилди.

(ЎзТАГ).

ШУ КУННИНГ НАФАСИ

Бугун Тошкентда:

Тошкент чинни заводи ўтган йили пландан ташқари 300 минг сўмликдан зиёд маҳсулот реализация қилди. Республика социалистик мусобақасининг якунлари бўйича корхона коллективи Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғига сазовор бўлган эди. Бугун коллективга ана шу юксак мукофот топширилди.

Ўзбекистон ССР автомобиль транспорти министрлигининг Тошкент шаҳар пассажир автомобиль транспорти ишлаб чиқариш бош бошқармаси коллективи меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғига сазовор бўлди. Бугун коллективга ана шу юксак мукофот топширилди.

1983 йилги иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат плани, социалистик мажбуриятларни бажаришда эришган юксак натижалари учун Тошкент бош кийимлари фабрикасининг коллективига республика социалистик мусобақаси якунлари бўйича Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи топширилди.

Москваликларнинг 21 апрель куни ленинча коммунистик шанбалик ўтказиш тўғрисидаги ватанпарварлик ташаббусини Ўзбекистон пойтахтининг меҳнат коллективлари кенг қўллаб-қувватламоқдалар. Октябрь революцияси номли тепловоз ремонти заводида меҳнат байрамига бағишланган кўп кишилик митинг бўлиб ўтди.

Бошқа меҳнат коллективларида ҳам митинг ва йиғилишлар бўлиб ўтди.

К. У. ЧЕРНЕНКОнинг Г.-Й. ФОГЕЛЬ билан учрашуви

(Боши биринчи бетда).

К. У. Черненко ядровий қуролланиш пойгасини тўхтатиш проблемасига ва шу муносабат билан СССР ва АҚШ ўртасидаги муносабатларнинг ҳолатига тўхталиб ўтди. Афсуски, деди у, АҚШ ҳукуматининг тенглик ва баббаравар хавфсизлик принципи асосида ядро қуролларини чеклаш ҳамда қисқартириш тўғрисида бир битимга келишга интилиши нишоналари кўринмаяпти. АҚШ ва НАТО блокининг Ғарбий Европада Американинг биринчи зарба урадиган ядровий қуролини жойлаштириш йўли билан бизга қўшимча стратегик хавф солиш учун қилаётган уринишларига биз ўз позицияларимиздан чекиниш билан эмас, балки мудофаа мақсадида зарур қарши чоралар кўриш билан жавоб бераётганлигимиз табиийдир.

Совет Иттифоқи ҳам стратегик, ҳам Европадаги ядро қуроллари проблемасини амалий, ўзаро мақбул асосда ҳал этишга аввалгидек тайёр бўлиб турибди. АҚШ ўзининг янги ракеталарини Европада жойлаштириб вужудга келтирган тўсиқларни олиб ташлаган ҳамон исталган вақтда музокаралар қайтадан бошланиши мумкин. Мана шунда бизнинг жавоб чоралари кўришимизга ҳам зарурат қолмайди.

Биз обрў-эътибор мулоҳазалари билангина аввалги ҳолатга қайтиш зарурлигини таъкидлаётганимиз йўқ. Биз Европада ва бутун дунёда уруш хавфи кучайиб боравеpишини асло хоҳламаймиз. Бошқа сўзлар билан айтганда, биз тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига асосланаяпмиз.

К. У. Черненко 1983 йил ноябрида ГСДПнинг съезди ГФРда Американинг ракеталари жойлаштирилиши масаласи хусусида тутган позицияни, ГФРнинг ядро урушига тортилиш хавфини камайтиришга интилишини ижобий баҳолади ва Ғарб мамлакатларининг тинчликсевар жамоат кучлари ядро уруши хавфини тугатиш йўлидаги курашга салмоқли ҳисса қўшиш имкониятига эга эканлигига ишонч билдирди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари бундан буён ҳам Совет Иттифоқи қуролланиш пойгасини жиловлаш, кескинликни юмшатиш йўлига қайтиш, барча давлатлар билан тинч ҳамкорлик йўлидан қатъият билан бораверади, деб ишонтирди ва шу муносабат билан СССРнинг бир қанча конкрет таклифларини, шу жумладан энг кейинги вақтда ўртага қўйган таклифларини эслатиб ўтди.

Г.—Й. Фогель ГСДПнинг хавфсизлик ва қурол-яроғлар устидан контрол ўрнатиш масалаларидаги позициясини баён этиб берди. ГСДП Европада кескинликни юмшатишни ва тинч ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун, ядровий қуролланиш пойгасига қарши, Шарқ билан Ғарб ўртасидаги хавфсизлик соҳасида шерикчилик бўлиши учун ҳаракат қилмоқда, деб уқтирди у. Янги Совет тинчликсеварлик ташаббуслари, жумладан К. У. Черненконинг сайловолди нутқида баён этилган ташаббуслар жуда жиддий тарзда кўриб чиқишга сазовор, деган фикрни айтди у.

Иккала томон СССР билан ГФР ўртасида турли соҳалардаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада ривожлантириш керак, деган фикрни билдирди. Бунинг учун каттагина имкониятлар мавжуд, деб таъкидлади К. У Черненко, аммо бу имкониятларни путур етказмай, эҳтиёт қилиб асраш керак. Бу соҳада ГФРнинг ўз территориясидаги ядро қуроли масаласига оид позицияси катта роль ўйнайди: СССР билан ГФР иқтисодий ишларда ҳам, сиёсий масалаларда ҳам самарали ҳамкорлик қилишлари мумкин бўлур эди, бироқ, биз ГФР АҚШнинг олдинги ядровий майдонига айлантирилиши — СССР ва унинг иттифоқчилари хавфсизлигига реал таҳлика солиши билан ҳисоблашмаслигимиз мумкин эмас, —бинобарин, биз бундан тегишли хулосалар чиқариб оламиз.

К. У. Черненко билан Г.—Й. Фогель аввало уруш хавфини камайтириш учун, тинчликни мустаҳкамлаш учун курашда КПСС билан ГСДП ўртасидаги алоқаларни давом эттириш мақбул деб ҳисоблаётганликларини таъкидладилар. (ТАСС).

ЯНГИ МЕҲНАТ ЗАФАРЛАРИ САРИ

(Боши биринчи бетда).

Кўпгина қурилиш ташкилотлари яхши меҳнат қилдилар. Улар янги-янги ишлаб чиқариш қувватларини фойдаланишга топширдилар, минглаб уй-жойлар, маданий-маиший объектларни қурдилар. Қарши, Жиззах, Сурхон-Шеробод даштларида ва Ўзбекистоннинг бошқа зоналарида ўн минглаб гектар қўриқ ерлар ўзлаштирилди.

Республикамиз вакиллари Ноқоратупроқ зонада катта-катта массивлардаги ботқокликларни ўзлаштирдилар.

Қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари чинакам қаҳрамонлик кўрсатдилар. Пахтакорлар об-ҳаво шароити ноқулай келганлигига қарамай «оқ олтин»дан мўл ҳосил етиштирдилар. Давлатга пахта сотиш планини бажардилар. Чорвадорлар ва ғаллакорлар, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши бошқа тармоқларининг ходимлари юксак кўрсаткичларга эришдилар. Улар мамлакат Озиқ-овқат программасини рўёбга чиқаришга муносиб ҳисса қўшдилар.

Ҳозирги пайтда Ўзбекистоннинг барча меҳнат коллективларида яхши меҳнат кайфияти ҳукм сурмоқда. Уларнинг кўпчилиги СССР Олий Советига сайлов шарафига олган юксак социалистик мажбуриятларини бажарди. Республика меҳнаткашлари шонли юбилейни — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллигини янги-янги ютуқлар билан нишонлашга интилмоқдалар.

Республика партия-хўжалик активи ва ишлаб чиқариш илғорларининг йиғилиши КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини топширишга, КПСС Марказий Комитети 1984 йил февраль Пленумининг қарорлари ҳамда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг Пленумдаги нутқи асосида Ўзбекистон меҳнаткашларининг вазифаларини муҳокама қилишга бағишланди. 12 март куни меҳнат коллективларининг вакиллари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, партия ва совет ходимлари, фан ва маданият арбоблари Тошкент Санъат саройига келдилар.

Йиғилишни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси О. У. Салимов кириш нутқи сўзлаб очди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненко бошчилигидаги КПСС ленинчи Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси баланд руҳ билан йиғилиш фахрий президиумига сайланади.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. Э. Димшицга сўз берилади.

У катта меҳнат ғалабаси ҳамда Ватаннинг фахрли мукофоти билан республиканинг барча меҳнаткашларини КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати номидан ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Константин Устинович Черненконинг топшириғига биноан қизғин ва самимий қутлади.

Ўзбекистон меҳнаткашлари Бутуниттифоқ социалистик мусобақада юксак натижаларга эришганликлари ҳамда байроқни ўн биринчи марта олаётганликлар айниқса муҳим бўлиб, бутун мамлакатнинг юксак ҳурматига сазовордир.

Республиканинг меҳнатдаги ютуқлари Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети партия XXVI съездининг ва КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумларининг қарорларини бажариш соҳасида сабот ва изчиллик билан олиб бораётган катта ишлари натижаси, республикадаги барча партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари 1983 йилги ва ўн биринчи беш йиллик топшириқлари билан социалистик мажбуриятларни бажариш юзасидан амалга оширган зўр ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишлар натижасидир.

В. Э. Димшиц КПСС Марказий Комитети 1984 йил февраль Пленумининг ғоят катта аҳамияти тўғрисида гапириб шуни қайд этдики, партия билан халқ партиямиз ва давлатимизнинг атоқли арбоби, сиёсий, ғоявий-назарий ва ташкилотчилик ишининг бой тажрибасига эга бўлган, КПССнинг ленинча бош йўлини ишлаб чиқиб, амалга оширишга, партия Марказий Комитетининг бутун кўп қиррали ва самарали фаолиятига катта ҳисса қўшаётган изчил марксчи-ленинчи ўртоқ К. У. Черненкони КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари этиб сайлаш тўғрисида Пленумда қабул қилинган қарорни якдиллик билан қўллаб-қувватладилар.

Мамлакат коммунистлари, барча меҳнаткашлари Константин Устинович шу юксак лавозимда партиямизнинг жанговар штабига муносиб бошчилик қилишига ишончлари комилдир. Ўртоқ К. У. Черненконинг февраль Пленумида сўзлаган нутқида сиёсатнинг давомийлиги, партиянинг изчиллик ва сабот билан амалга оширилаётган принципиал йўлини давом эттиришга бўлган қатъий қарор таъкидланди.

Ўртоқ К. У. Черненконинг сайлов олди йиғилишда сўзлаган тўлқинлантирувчи нутқида ички ҳаётнинг, халқаро аҳволнинг энг муҳим проблемалари чуқур таҳлил этилди, ҳозир коммунистларнинг ва бутун совет халқининг куч-ғайрати қаратилиши лозим бўлган йўналишлар белгилаб берилди.

Ҳозирги пайтда конкрет амалий ишларга, тартиб, интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлашга зўр эътибор бериш асосий вазифадир.

Мамлакатимиз совет кишиларининг партия XXVI съезди қарорларини амалга ошириш соҳасидаги фидокорона меҳнати туфайли иқтисодий ва социал тараққиёт йўлидан дадил олға бормоқда. Партия билан ҳукумат хўжалик юритишни такомиллаштириш йўлини изчиллик билан ўтказаётганликлари, уюшқоқлик ва интизом оширилаётганлиги, кадрларнинг ишчанлиги ва масъулияти кучайтирилаётганлиги ижобий натижалар бермоқда. 1983 йилда иқтисодий ривожланиш суръатлари ошди, ишнинг сифат кўрсаткичлари яхшиланди, саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш кўпайди, темир йўл транспорти бир мунча барқарор ишлайдиган бўлиб қолди.

Саноати ва қишлоқ хўжалиги, фани ва маданияти ривожланган, халқи меҳнатсевар ва истеъдодли республика — Ўзбекистон меҳнаткашлари бутун Совет Иттифоқининг қудратини кучайтиришга катта ҳисса қўшмоқдалар. Бу ерда халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантиришда, меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишда катта-катта муваффақиятларга эришилди. Ўн биринчи беш йиллик планларини муваффақиятли адо этиш учун мустаҳкам пойдевор қўйилди.

Республика жуда бой энергетика ва хом ашё ресурсларига, шунингдек талайгина меҳнат ресурсларига эгадир. Бу эса тобора жадал иқтисодий ва социал ривожланиш имкониятларини таъминлайди.

Нотиқ Ўзбекистон саноати меҳнатчилари эришган катта муваффақиятларни қайд этиб, 1983 йилги планларнинг барча кўрсаткичлар бўйича ошириб бажарилишига эришган энг яхши коллективларни айтиб ўтди. У республика қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари деҳқончилик ва чорвачиликни ривожлантиришда талайгина муваффақиятларни қўлга киритганлигини таъкидлаб ўтди.

Ўтган йили вужудга келган оғир об-ҳаво шароити — сув тақчиллиги ва жазирама иссиққа қарамай дон, шу жумладан шоли, шунингдек сабзавот, полиз маҳсулотлари, ҳўл мева ва резавор, узум йиғиштириб олиш ва давлатга сотиш топшириқлари ошириб адо этилди. Гўшт ва сут етиштириш планлари ҳам ошириб бажарилди.

Ўзбекистон пахтакорларининг қаҳрамонона меҳнати давлатга пахта топшириш юзасидан 1983 йилги планнинг муваффақиятли бажарилишини таъминлади. Айниқса қимматли ингичка толали пахта етиштириш топшириғи анча ошириб адо этилди.

1984 йилда республикада эришилган муваффақиятлар мустаҳкамланиши ва янада ривожлантирилиши керак. Бизда ишларни янада яхшилаш резервлари ҳамма жойда, шу жумладан республикангизда ҳам мавжуддир.

В. Э. Димшиц узоқ давом этган гулдурос қарсаклар остида Ўзбекистон ССРга КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини топширди. У республика меҳнаткашлари план топшириқларини ҳам беш йилликнинг тўртинчи йили учун қабул қилинган социалистик мажбуриятларни ва умуман беш йилликни шараф билан бажарадилар, Ватанни социал-иқтисодий ривожланишда янги-янги ютуқлар билан қувонтирадилар, деб қатъий ишонч билдирди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев кўчма Қизил байроқни қабул қилиб олар экан, қуйидагиларни айтди: КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Константин Устинович Черненко катта меҳнат ғалабаси билан сидқидилдан муборакбод этиб, энг яхши истакларини йўллаганлиги йиғилишнинг барча қатнашчиларини чин қалбдан ғоят руҳлантирди. Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари номидан у ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, зиёлилар ва ёшларнинг бунёдкорлик меҳнатига юксак баҳо берганликлари учун, республикамизни иқтисодий ва социал ривожлантириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилаётганликлари учун КПСС Марказий Комитетига, СССР Министрлар Советига, ВЦСПСга ва ВЛКСМ Марказий Комитетига, шахсан КПСС Марказий Комитети Бош секретари Константин Устинович Черненкога самимий миннатдорчилик изҳор этди.

Биз ўзимизнинг барча ишларимиз ва зафарларимизда КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг доимий эътибори ҳамда ёрдамини сезиб турибмиз. Бизнинг бугунги ғалабамиз — бизнинг катта дўстимиз ва оғамиз улуғ рус халқи бошчилигидаги совет халқларининг илҳомбахш меҳнати, ленинча дўстлиги, қардошлиги, ўзаро ёрдами ва қалин ҳамкорлиги натижасидир.

Биз эга бўлган нарсаларнинг ҳаммаси учун, биз фахрланаётган ҳамма нарса — Ватаннинг озодлиги ва куч-қудрати, унинг халқаро майдондаги юксак обрў-эътибори, халқнинг жўшқин тинч турмуши учун — мана шуларнинг ҳаммаси учун биз совет кишиларининг қизғин ижодий меҳнатидан миннатдормиз, — деди Константин Устинович Черненко Москва — Куйбишев сайлов округи сайловчилари билан учрашувда сўзлаган нутқида. — Мана шу меҳнат — келажакка бўлган комил ишончимизнинг битмас-туганмас манбаидир».

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг республика ўн биринчи марта сазовор бўлган кўчма Қизил байроғи Ўзбекистон меҳнаткашлари зиммасига яна ҳам яхшироқ, яна ҳам унумлироқ ишлаш, партия XXVI съездининг, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумларининг қарорларини бажариш учун фидокорона курашиш вазифасини юклайди.

Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети 1984 йил февраль Пленумининг қарорларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг Пленумдаги нутқида баён этилган қоидалар ва хулосаларни ҳаракат учун қатъий қўлланма деб қабул қилдилар. Улар партиянинг доно ички ва ташқи сиёсатини қизғин маъқулламоқдалар, коммунистик қурилиш ишига чексиз содиқ эканликларини билдирмоқдалар. Республика меҳнаткашлари СССР Олий Советига сайлов куни коммунистлар билан партиясизлар бузилмас блоки учун овоз бериб, КПСС ленинчи Марказий Комитети теварагига жипслашганликларини яна бир бор намойиш этдилар. Халқ ўзининг энг муносиб ўғил ва қизларини мамлакат давлат ҳокимияти олий органига депутат қилиб сайлади.

Нотиқ беш йиллик учинчи йилининг якунлари тўғрисида гапириб, шуни мамнуният билан қайд этдики, умуман иқтисодий ривожланиш суръатлари ошди, сифат кўрсаткичлари ва халқ хўжалик планларини бажариш даражаси яхшиланди. Давлат ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, кадрларнинг, барча меҳнаткашларнинг уюшқоқлиги, ишчанлиги ва масъулиятини кучайтиришга доир ишлар амалга оширилмоқда.

Миллий даромад бир йил ичида пландаги 4,2 процент ўрнига 4,6 процент кўпайди. Саноат маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини муддатидан илгари бажарди ва қўшимча равишда 304 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилди. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми 5,1 процент ошди, бу эса планда кўзда тутилганидан кўпроқдир.

Капитал қурилиш юксак суръатлар билан олиб борилди, бир йил ичида капитал маблағлар ҳажми 4 процентдан зиёд кўпайди ва 6 миллиард сўмдан ошиб кетди. Асосий фондларни ишга тушириш 10 процент ортди. Меҳнаткашларнинг уй-жой шароитлари яхшиланди.

Транспорт, сув хўжалиги, қурилиш, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналари ўзларининг иш самарадорлигини оширдилар.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш ҳажми кўпайди. Қишлоқ меҳнаткашлари пахта, дон, сабзавот, мева, узум, полиз маҳсулотлари тайёрлаш, умумиттифоқ фондига мева, сабзавот маҳсулотлари етказиб бериш топшириқларини шараф билан уддаладилар. Давлатга гўшт, сут, жун сотиш планлари бажарилди.

Республиканинг илмий-техникавий потенциали мустаҳкамланди, аҳолининг турмуш маданияти юксалди, реал даромадлари ошди. Кишиларимиз яхшироқ, моддий жиҳатдан фаровон, маънавий бой яшайдиган бўлиб қолдилар.

Уч область, тўрт шаҳар, 13 район, 52 меҳнат коллективи ҳам Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг ғолиби деб топилди. Меҳнат унумдорлигини ўстиришда, моддий ресурсларни тежашда, маҳсулот сифатини оширишда энг яхши натижаларга эришган илғорларнинг тажрибаси бизнинг ғоят катта бойлигимиздир. Бинобарин ана шу тажрибадан беш йилликнинг тўртинчи йили планлари ҳамда мажбуриятларини бажариш, уюшқоқлик ва интизомни мустаҳкамлаш борасидаги амалий ишларда тўла-тўкис фойдаланиш керак.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари Ленин партиясининг режаларини бажариш, Озиқ-овқат программасини амалга ошириш учун курашда салмоқли тажриба тўплашган. 1983 йил якунларига кўра республика агросаноат комплексининг энг яхши ходимларидан 1500 киши Совет Иттифоқи орден ва медаллари билан мукофотланишга тақдим этилган.

Пахта учун олиб борилган чинакам қаҳрамонона кураш ғалаба билан якунланди. Мураккаб об-ҳаво шароитларига қарамай деҳқонлар «оқ олтин»дан ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштирдилар. Гектар бошига ўрта ҳисобда 31,4 центнердан пахта олинди, давлатга ингичка толали пахта сотиш юзасидан социалистик мажбуриятлар ошириб бажарилди.

Гурлан, Ғиждувон, Хонқа, Хива, Бувайда, Ленин йўли, Ромитан, Боғот, Қўшкўпир, Беруний, Ангор, Урганч, Янгибозор, Қумқўрғон, Бўз, Элликқалъа, Янгиариқ, Шовот ва Қоракўл районларининг меҳнаткашлари гектар бошига 40—46 центнердан ҳосил кўтардилар. 75 колхоз ва совхоз, 842 бригада гектаридан 50 центнер, 107 бригада эса 60 центнер ва ундан ҳам кўпроқ пахта олди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши илғорлари ҳамда новаторларининг сафлари кенгайди.

Шу тажрибани умумлаштириш, ўтган йилги ишимизнинг якунларини чуқур таҳлил этиб, бу ҳаётий муҳим тармоқни 1984 йилда ривожлантириш вазифаларини белгилаб олиш лозим. Гап илғорларнинг тажрибасига таяниб, ишлаб чиқариш ва фан-техника потенциалидан, социалистик мусобақанинг кенг имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш асосида қишлоқ хўжалигидаги ютуқларни яна ҳам салмоқлироқ қилиш тўғрисида бормоқда.

Дала ва фермаларда, деҳқончилик ҳамда чорвачиликнинг олдинги маррасида вужудга келаётган ташаббус ва тажрибани эътибор билан ўрганиш, ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларни сабот ва матонат, изчиллик билан оммалаштириш-бизнинг энг асосий, сира ҳам кечиктириб бўлмайдиган вазифамиздир.

Йиғилиш ишида бизнинг мусобақадош содиқ дўстларимиз иштирок этаётганликлари жуда қувончлидир. Бизнинг анъанавий самарали мусобақамиз ҳамиша ижобий натижалар бериб келди ва бермоқда.

Биз бир-биримиздан ўрганмоқдамиз, бир-биримизга ёрдам бермоқдамиз, меҳнатдаги мусобақамизни меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялашнинг муҳим омили деб билмоқдамиз. Доимо тажрибани баҳам кўриб, маслаҳатлашиб туриш, бир-биримизга тавсиялар бериш, ўртоқларча танқид ва ўз-ўзини танқид бизга муштарак вазифани муваффақиятли ҳал этиш — пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олиш, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва шу тариқа Ватаннинг иқтисодий қудратини ошириш имконини беради.

Биз иқтисодий ва социал ривожланишда йил сайин тобора олға силжимоқдамиз, кишиларимизнинг фаровонлиги яхшиланмоқда. Шу билан бирга ҳаёт янги, тобора мураккаб ва кенг кўламдаги вазифаларни ўртага қўймоқда. Ана шу вазифаларнинг муваффақиятли ҳал этилиши зўр куч-ғайрат сарфлашни, янги резервларни қидириб топишни талаб қилади.

Республика меҳнаткашлари 1984 йил учун масъулиятли марраларни белгилаб қўйди. Саноат, транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳасининг ходимлари йиллик планни муддатидан илгари бажариш мажбуриятини қабул қилдилар. Қўшимча равишда 200 миллион сўмлик саноат маҳсулоти реализация қилинади.

Капитал қурилиш ходимлари катта ҳажмдаги ишларни бажаришлари лозим. Қурилиш сифатини ошириш, саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданий-маиший объектларни, шунингдек уй-жойларни ўз вақтида қуриб битказиб, фойдаланишга топшириш биринчи навбатдаги вазифа қилиб қўйилган.

Қишлоқ меҳнаткашлари давлатга камида 5 миллион 980 минг тонна пахта сотишга, 3 миллион тонна дон, 3 миллион 197 минг тонна мева-сабзавот маҳсулотлари, бир миллион тоннадан кўпроқ сут, 370 минг тонна гўшт, бир миллиард 155 миллион дона тухум, дала ва фермаларнинг бошқа кўпгина маҳсулотларини етиштиришга қарор бердилар.

Энг муҳими тўғри мақсадларни қўя билишнинг ўзигина эмаслигини турмуш кўрсатиб турибди, аввало шу мақсадларни амалга оширишга табиатнинг ҳар қандай қийинчиликлари ва инжиқликларини бартараф этиб, сабот-матонат ва қатъият билан эришиш керак. Эришилган натижаларга танқидий баҳо бериш, ҳал этилмаган вазифалар ҳамда энг муҳим проблемаларга коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг эътибори ва куч-ғайратини қаратиш, бой резервларни қидириб топиш ва улардан тўлиқроқ фойдаланиш лозим.

Саноатда, капитал қурилишда, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида проблемалар, ҳал этилмаган масалалар ва резервлар эса ҳали кўп. Ўтган йили кўпгина районлар, ўнлаб колхоз ва совхозлар пахта тайёрлаш планини уддалай олмадилар, 19 районда пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 25 центнерга ҳам етмади.

Булар фақат ёмон оби ҳаво шароитларининг натижасигина эмас. Қолоқликнинг асосий сабаби шундаки, кўпгина бригадалар, колхоз ва совхозларнинг, районларнинг раҳбарлари агротехника тадбирларини ўз вақтида ва сифатли ўтказиш масалаларига эътиборни сусайтириб қўйдилар, технология ва меҳнат интизомини бузувчиларга нисбатан кўнгилчанлик қилиб ер, сув ва материал-техника ресурсларидан фойдаланишдаги хўжасизликка тоқат қилиб келмоқдалар.

Планларнинг бажарилмаслиги сабабларини чуқур ўрганиш, тармоқдаги ишларнинг аҳволи учун хўжалик мутахассислари ҳамда раҳбарларининг роли ва масъулиятини ошириш зарур. Ҳамма жойда илғор Тошкент технологиясини жорий этишга, экинлар структурасини такомиллаштиришга, гектарнинг бекамі-кўстлигини таъминлашга, бегона ўтларга қарши курашни ташкил этишга, барча агротехника усулларини бажариш сифатига алоҳида эътиборни қаратиш лозим. Меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашни сабот билан яхшилаш, коллектив пудратни қўлланиш ҳам жуда муҳимдир.

Барча колхоз ва совхозлар план ҳамда мажбуриятларни сўзсиз бажаришларига эришиш керак. Ҳосилдорликни ошириш, фан-техника тараққиёти ютуқларини деҳқончилик практикасига кенг жорий этиш, қўл меҳнати улушини камайтириш — муваффақиятга эришиш йўлидир. Пахта териш техникасини такомиллаштиришга алоҳида эътибор бериш лозим. Қишлоқ меҳнаткашлари конструкторлардан пахтанинг тўкилишига, унинг сифати пасайишига йўл қўймайдиган машиналарни кутмоқдалар.

Ғўзани ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини зараркунандалардан ҳимоя қилишнинг биологик усулларини ҳамма жойда жорий этиш тўғрисида ғамхўрлик қилиш ғоят муҳим. Ўтган йили 4,4 миллион гектар майдонга ана шу усул билан ишлов берилди.

Пахта етиштиришни муттасил кўпайтириш билан бир қаторда унинг сифатини ошириш тўғрисида ҳам зўр ғамхўрлик қилиш лозим. Бу соҳада талайгина ишлар қилинди. Толасининг яхши, бақувват бўлишини таъминлайдиган навлар етиштирилаётган майдонлар кенгайтирилмоқда.

Селекциячилар олдида катта вазифалар турибди. ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими, СоюзНИХИ, илмий тадқиқот институтлари гектар бошига 50—55 центнер ҳосил берадиган, толаси сифатли ва чигити сермой навларни яратиш соҳасидаги ишни кучайтиришлари зарур.

Ҳамма ресурсларимиз ва имкониятларимизни, деҳқонларнинг бой тажрибаси ва юксак маҳоратини ҳосил хизматига сафарбар қилиб, шу тариқа ҳамма жойда пахтадан эрта ҳосил етиштириш, унинг ҳосилини қисқа муддатда, ёғин-сочин бошлангунча териб олишга эришиш лозим. Мана шундагина биз пахта сифатини оширишимиз, ҳосил теримига шаҳарликларни камроқ жалб қилишимиз, шунингдек дала ишларини ўз вақтида ва сифатли ўтказишимиз мумкин.

Кейинги йилларда республикада мева-сабзавотчиликни ривожлантириш, уни ихтисослашган асосга ўтказиш юзасидан катта-катта тадбирлар амалга оширилди, шу туфайли беш йилликнинг уч йилида ва 1983 йилда мева-сабзавот маҳсулотлари тайёрлаш планлари анча ошириб бажарилди. Шу билан бирга бир қанча область ва районлар бултур давлатдан қарздор бўлиб қолдилар.

Биз боғ ва экинзорлар ҳосили етиштиришни янада кўпайтиришга ҳаракат қилишимиз керак. Бунинг учун деҳқончилик маданиятини ошириш, агротехникани такомиллаштириш, ердан янада интенсив фойдаланиш, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва марказлаштиришни кучайтириш ҳамда шу асосда рекорд ҳосил олиш зарур.

Ялпи дон ҳосилини кўпайтириш имкониятларидан тўла-тўкис фойдаланиб бўлингани йўқ. Суғориладиган ерларда бошоқли экинлар ҳосилдорлигини, маккажўхори дони ва шоли ҳосилини оширишни таъминлаш лозим. Лалмикор ерлардан ҳам яхшироқ фойдаланиш керак.

Чорвачиликда ҳали камчиликлар кўп. Чорва ва парранда маҳсулдорлиги суст кўпаймоқда, подани урчитиб кўпайтиришга кам эътибор берилмоқда, ем-хашак базаси етарлича мустаҳкамланмаяпти, план ва давлат интизомини бузиш ҳоллари содир бўлмоқда.

Чорвачиликдаги бош вазифа — ҳар бир колхоз ва совхоз, ҳар бир район ва область Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети IX пленумининг қарорлари асосида тармоқни ривожлантириш юзасидан ўзи белгилаган тадбирларни бажаришидан иборат. Бизда белгиланган мақсадларга эришиш учун реал имкониятлар борлигини кўпгина хўжаликлар ва районларнинг тажрибаси кўрсатиб турибди. Чорвачилик билан конкрет равишда кун сайин шуғулланиш, ишлаб чиқилган тадбирларни жонли ташкилотчилик иши билан мустаҳкамлаш зарур. Далачилик бригадалари чорва молларни боқиб семиртириш, аҳолининг, корхона ва ташкилотларнинг ёрдамчи хўжаликларини кенгайтириш сингари муҳим резервлардан ҳам тўлиқроқ фойдаланиш лозим.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ҳамда мутахассислари экономика масалаларига, хўжалик ҳисобининг таъсирчанлигини мустаҳкамлаш ва ошириш, меҳнат унумдорлигини, деҳқончилик ва чорвачилик самарадорлигини ўстириш масалаларига доимо эътибор беришлари лозим.

Олинган социалистик мажбуриятларнинг муваффақиятли бажарилиши биз кўкламги экиш кампаниясини қандай ўтказишимизга кўп жиҳатдан боғлиқ. Қишнинг совуқ келиши, кўп қор ёғиши қишлоқ хўжалигидаги вазиятни жуда чигаллаштирди. Бундай шароитда ерни тайёрлаш, чигит ва бошқа экинлар экиш соҳасидаги ишларнинг катта ҳажмини қисқа муддатларда бажариш учун ҳамма чораларни кўриш жуда муҳимдир.

«Ҳозир гап конкрет равишда одамларни сафарбар этиш, жамики техникани шай ҳолга келтириш, дала ишлари пухта ташкил этилишини таъминлаш тўғрисида бормоқда, деб таъкидлади ўртоқ К. У. Черненко.— Сусткашликка йўл қўймаслик керак, чунки кўкламги экиш эшик қоқиб турибди. Чорва қишловини муваффақиятли тугаллаш ҳақида ҳам ғамхўрлик қилиш зарур».

Кўриб турибсизки, вазифалар бениҳоя мураккаб. Бинобарин, зўр ғайрат билан ишлаш, қолоқларсиз ишлаш, далалар ҳосили ва фермалар маҳсули етиштиришни доимо кўпайтириш биринчи галдаги бурчимиздир.

Ўртоқ И. Б. Усмонхўжаев сўзининг охирида бундай деди:

Бу йил— республикамиз ҳаётида алоҳида йил. Бу йил Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартиясининг олтмиш йиллиги нишонланади. Ҳозир ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, энг яхши меҳнат коллективлари бу шонли санани муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб юбордилар. Улар республика юбилейигача йиллик планларни ва беш йилликнинг тўрт йили топшириқларини бажаришга қарор берганлар. Ҳамма жойда резервлар кўрикдан ўтказилмоқда. Қўшимча имкониятлар ишга солинмоқда.

Партия ташкилотлари бу умумхалқ ватанпарварлик ҳаракатига бошчилик қилишлари, социалистик мусобақани янада кенг қулоч ёздиришлари, унга янада таъсирчан ва уюшқоқ характер бахш этиб, меҳнат унумдорлигини ўстириш юзасидан белгиланган план топшириқларини камида 1 процент ошириб бажаришга ва маҳсулот таннархини қўшимча равишда 0,5 процент камайтиришга алоҳида эътибор беришлари керак. Бу муҳим ишни республика экономикасини муттасил, жўшқин ўстиришга бўйсундириш лозим. Уюшқоқлик ва интизомни бундан буён ҳам мустаҳкамлаш, ишлаб чиқариш потенциалидан тўлиқроқ фойдаланиш, халқ хўжалигини фан ва техниканинг замонавий ютуқлари асосида тез ва узлуксиз янгилашни таъминлаш, экономикани бошқаришни такомиллаштириш зарур.

Хуллас, омманинг онглилиги ва ғоявий эътиқоди замиридаги барча ижодий кучларни ҳаракатга келтириш, бу йилни коммунистчасига зарбдор ишлаш йилига айлантириш керак.

Республика меҳнаткашлари юксак мукофотга жавобан бутун куч, билим, ғайрат ва маҳоратни ишга солиб, ўртага қўйилган вазифаларни муваффақиятли уддалайдилар, улуғ Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга кўпроқ ҳисса қўшадилар, деб КПСС Марказий Комитетига ваъда қилишга ижозат бергайсизлар.

Йиғилишда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти Э. Ю. Юсупов, Пахтачи районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси Ш. Назаров, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари М. Худойберганов, Китоб районидаги Навоий номли совхоз бригадири Г. Бобомуродова, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг Раиси М. Д. Юсупов, «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг катта аппаратчиси Л. М. Жолудева, Бувайда район партия комитетининг биринчи секретари М. Ҳайдаров, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг студенти Э. Қодирова, Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри И. Х. Жўрабеков, Андижондаги 162-қурилиш трестининг бригадири Г. А. Иванов, Фориш районидаги «Қизилқум» совхозининг бош чўпони М. Бўронбоев сўзга чиқдилар. Улар республика меҳнатчиларининг эришилган натижа билан кифояланиб қолмасликка, меҳнатда янги зафарларга эришишга, ишлаб чиқаришни янада кучайтириш, иш самарадорлиги ва сифатини ошириш, моддий-техникавий ресурслардан оқилона фойдаланиш учун мавжуд резервларни тўлиқроқ ишга солишга интилаётганликлари ҳақида гапирдилар.

Нотиқлар қишлоқ хўжалигини ва аввало пахтачиликни янада ривожлантириш билан боғлиқ масалаларга катта эътибор бердилар. Ҳамма жойда алмашлаб экишни, индустриал технологияни жорий этиш, меҳнатни ташкил қилиш ва унга ҳақ тўлашни такомиллаштириш, ер-сув ресурсларидан, қишлоқ хўжалик техникасидан, ўғитлардан ва бошқа химиялаш воситаларидан самарали фойдаланиш, фан ва илғор тажриба ютуқларини янада кенг қўлланиш асосида деҳқончилик маданиятини ошириш — бу йўлдаги бош вазифадир.

Сўзга чиққан кишилар Ўзбекистон меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил декабрь ва 1984 йил февраль Пленумлари қарорларига амал қилиб, Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига социалистик мусобақани кенг авж олдириб, бу йилни юксак унумли меҳнат йилига айлантириш учун зарур бўлган ҳамма ишларни қиладилар, ўз олдиларида турган вазифаларни амалга ошириш учун бутун куч, билим ва ғайратни ишга соладилар, деб партия билан ҳукуматга ваъда бердилар.

Йиғилишда Озарбайжон ССР тайёрлаш министри И. Ш. Шамиев, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Х. Насриддинов, Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Б. Ёзқулиев сўзга чиқдилар. Улар Ўзбекистон меҳнаткашларини Ватаннинг юксак мукофоти билан самимий табрикладилар, барча пахтакор республикалар меҳнатчиларининг қардошларча дўстлиги ва ўзаро ёрдами меҳнатдаги ғалабаларнинг битмас-туганмас манбаи эканини таъкидладилар, мусобақадош дўстларга ишда янгидан-янги муваффақиятлар тиладилар.

Йиғилиш қатнашчилари баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитетига, СССР Министрлар Советига, ВЦСПСга ва ВЛКСМ Марказий Комитетига табрикнома йўлладилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари Р. Ҳ. Абдуллаева, Е. А. Айтмуротов, И. Г. Анисимкин, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. К. Михайлов, Т. Н. Осетров, Н. Ж. Худойбердиев, Н. М. Маҳмудова, У. У. Умаров, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими М. Л. Ишков, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосарлари Г. М. Орлов, К. Ризаев, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Қ. А. Аҳмедов, В. Г. Духанин, Б. Р. Раҳимов, С. У. Султонова, М. Т. Турсунов, А. Р. Хўжаев қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР „ФАН" НАШРИЁТИ

ФАН ВА ТУРМУШ

МАРТ СОНИДА

«Фан ва турмуш» журналининг март ойи сони ҳадемай муштарийлар қўлига тегади. Журналда чоп этилган «Бу нисбий олам» мақоласида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Раҳим Бекжонов XX аср илм-фани равнақига жуда катта туртки бўлган Альберт Эйнштейн таълимотининг яратилиши тарихи ҳақида ҳикоя қилади. «Таҳсинли тадқиқотлар» рубрикаси остида берилган «Иншоотлар қалқони» мақоласи 1983 йилги Абу Райҳон Беруний номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотини олишга сазовор бўлган Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Турсунбой Рашидов раҳбарлигидаги бир гуруҳ олимларнинг йирик тадқиқотларига бағишланган. Латвиялик олим Маргер Лидакининг «Бир чора даво излаб» мақоласида рак касаллигини даволаш учун яратилаётган янги дори-дармон воситалари, ана шу йўлдаги изланишлар, рак химиотерапиясининг истиқболи ҳақида гап боради.

Халқаро хотин-қизлар куни ҳар йили жаҳон миқёсида кенг нишонланади. Этнограф олим, тарих фанлари доктори Карим Шониёзовнинг «Шаклар маликаси» мақоласида қадим Ўрта Осиёда яшаган, ўз Ватанининг ҳимояси учун жон тиккан аёл—Тўмарис жасорати тасвирланган.

Шунингдек, журналда археолог олима Эльвира Бурякованинг «Самарқанд арки», тарихчи Маҳкам Тошмуҳамедовнинг «Саводхон ўлка» мақолалари босилган.

Саргузашт ишқибозлари учун бағишланган саҳифада Ҳамдам Содиқовнинг «Ўсар Понсоднинг сири» дедектив асари жой олган.

• Саргузашт ишқибозларига

ДУЭЛЧИ АЁЛЛАР

Маълумдир, неларга қодирлиги
Қаҳри тўлган аёлнинг...
ВЕРГИЛИЙ.

Ўтган аср охирида Парижда Хотин-қизлар озодлиги лигасининг Ассамблеяси бўлиб ўтди. Анжуман ниҳоясида мадам Эсток исмли аёл («Эсток — испанча «шамшир» дегани) қуйидаги қарорни ўқиб эшиттирди:

«Ўзининг хатти-ҳаракати учун масъулиятни ўз зиммасига ололмайдиган ва эркак киши уни ҳимоя қилишига йўл қўядиган ҳар қандай аёл шармандаликка маҳкумдир».

Ассамблея аёл кишининг дуэлда иштирок этиш ҳуқуқи борлигини ҳамма жиҳатлардан исботлаб берди. Анжуманнинг барча қатнашчилари бир журналист аёл қандайдир ўқувчи билан тўппончаларда дуэлга чиқишни маъқуллаб, унга рухсат берилишини якдиллик билан талаб қилишди. (Дуэлнинг сабаби — журналистнинг мақоласи ўқувчига ёқмаган экан).

Шубҳасиз, агар аёллар улар туфайли юзага келадиган можароларни доим ўзлари, ўз кучлари билан ҳал қилишганида ер юзида эркаклар сони кўпроқ бўларди. Бунинг учун эса Калимантан оролидаги одат ҳамма жойга ёйилиши керак. Бу оролда яқин-яқинларда ҳам аёлларнинг яккама-якка жанги бўлиб турарди. Маҳаллий одатга кўра, жанжаллашиб қолган эркаклар хотинларини дуэлга қўйишарди. Лекин ўзлари ҳам масъулиятни бутунлай аёлларга ташлаб қўймасдан муҳимроқ вазифани зиммаларга олишар —дуэлни ташкил этиб, менеджерлик қилишарди.

Аммо ўтмишда аёллар менеджерларнинг ёрдамисиз ҳам ўзларини ҳимоя қила олишган. Бундан икки аср олдин бир француз офицери гўзал бева аёл, графиня де Сан-Бельмонтнинг уйига ўзбошимчалик билан кириб олиб яшай бошлади. Уй бекаси унга икки энлик хат йўллаб, бу босқинчиликнинг сабабини ҳурмат билан сўради. Бироқ офицер хатга жавоб боришни лозим топмади. Шунда аёл унга яна мактуб йўллаб, дуэлга чақирди ва хатга «Шевалье де Сан-Бельмонт» деб имзо чекди. Офицер чақириқни қабул қилди. Белгиланган жойга келганида уни яхшилаб грим қилган аёл эркак киши либосида кутиб турарди. Кийимини алмаштирган гўзал аёл шамширни ўйнатишга ҳам моҳир экан. Бир неча дақиқалик кескин олишувдан сўнг у чиройли усул қўллаб, рақибининг қўлидаги шамширни бир зарб билан уриб туширади ва оёғи билан босиб олади. Нафасини ростлагач офицерга қараб шундай деди:

«Жаноб, сиз шевалье билан жанг қилдим деб ўйлаяпсиз. Аммо, янглишасиз — мен де Сан-Бельмонт хоним бўламан. Ва сиздан ўтиниб сўрардимки, бундан кейин аёл кишига сал назокат билан муомала қилишни ўрганиб олсангиз?

Де Сан-Бельмонт хоним рақиби тушган аҳвол ҳолва экан. Тарихчилар ёзиб қолдирган мана бу дуэлда эркак учун раҳм-шафқат қилинмаган.

Зиёли оилада тарбияланган бир қиз Париж кўчасида бораётиб бир вақтлар уни ташлаб кетган ошиғини учратиб қолган. Мадемуазель Леврье сумкачасида йирик калибрли тўппонча олиб юрган экан. Турган гапки, қиз бевафо ошиғини тўғридан-тўғри отиб ташлаши ҳам мумкин эди. Бироқ у олижаноблик қилиб йигитга тўппонча узатди ва қизнинг мардлиги шу билан тугайди. Йигит осмонга қарата тўппонча отганидан кейин мадемуазель Леврье унинг нақ юрагини мўлжаллаб ўқ узади.

Францияли опера қўшиқчиси мадемуазель Мопэн булардан ҳам ўтиб тушган. Бу моҳир қиличбоз қиз дуэлда бир неча эркакни ер тишлатган. Бир куни опера театрида Дюмени деган актёр унга бемаъни ҳазил қилди. Бу қўрс ва сурбет эркакнинг калондимоғлик билан айтган бир гапига жавобан қиз кутилмаганда уни дуэлга чақирди. Дюмени бунга ажабланди ва хахолаб кулиб юборди. Шунда ёш қўшиқчи қиз ўтиб кетаётган бир актёрнинг қўлидан шамширини тортиб олиб, Дюменини боплаб савалади. Кейин ғалаба гарови сифатида унинг соати билан тамакидонини олиб қўйди. Шу ҳодиса қизнинг ҳаётини ўзгартириб юборди. Мопэн энди бошқалар уни хафа қилишига ҳеч маҳал йўл қўймасликка жазм этди. Бу воқеадан кейин кўп ўтмай қизга ўзининг бир сўзлигини кўрсатиш имкони туғилди.

Зиёфат чоғида бир одам Мопэннинг ғашига тегди. Қиз дуэлга чақирганида эса у ҳам Дюмени каби ажабланиб, жанг қилишдан бош тортди. Шунда Мопэн ҳаммага эшиттириб, у кишидан кечирим сўрашни талаб қилди. Суҳбатни эшитиб турган хонимлар эса норози бўлиб, «Бу қизча жуда ҳаддидан ошиб кетди!» деган хулосага келишди. Зиёфатни уюштирган аёллар эса бир муддат иккиланиб туришгандан кейин, қизга залдан чиқиб кетишни таклиф қилишди. Мопэн хотиржамлик билан рози бўлди, аммо «Манави жаноб узр сўраганидан кейингина чиқиб кетаман!» деб шарт қўйди. Шунда ҳайратда қолган хонимларнинг бирмунча саросималикдан сўнг эркакларга «ҳаддидан ошган» актрисани залдан чиқариб юборишни таклиф қилишди: бўлак чора ҳам йўқ эди-да. Иккита шўрпешона эркак бу таклифга рози бўлиб, машъум хатога йўл қўйишди. Улар Мопэнни боғга олиб чиқишганида қиз бировидан шамширни тортиб олиб, иккинчисига ҳимояланишни буюрди. Шу ўринда эркаклар иккинчи хатога йўл қўйишди. Икковланиб Мопэнни қуролсизлантириш ўрнига шамшир ўйнатувчи қизни томоша қилмоқчи бўлишди...

Бир неча дақиқадан кейинроқ эркаклардан бири ерда чўзилиб ётарди. Иккинчиси ўзини жон-жаҳди билан ҳимоя қиларди, бироқ ёш ва гўзал қиз қиличбозликда жуда моҳир бўлиб, боз устига қаҳр-ғазабга тўлган эди. Иккинчи эркак ҳам ер тишлаганидан кейин мадемуазель Мопэн шамширни улоқтириб юборди ва соч турмагини тўғрилаб олиб, хотиржамлик билан рақс залига қайтди. Энди унга ҳеч ким халал беролмас эди. Қирол Людовик XIII ҳам бу жасур қизнинг гуноҳидан ўтди...

А. МИДЛЕР.

● Мақола қисқартиб олинди.

• ФАН ОЛАМИДА

Одам ташийдиган дирижабль

Сўнгги вақтларда енгил учиш аппаратлари — аэростат ва дирижабллар яна катта эътибор қозоняпти. Уларнинг қулайлиги, тежамкорлиги, атроф-муҳитига безиёнлиги айрим ишқибозларнигина эмас, балки нуфузли авнасозлик фирма эгалари диққатини кўпроқ жалб қиляпти.

Яқинда Буюк Британия граждан авиация бошқармаси «Скайшип» деб номланган пассажир дирижаблига парвоз учун рухсат берди. Ушбу рухсат ҳали тўла-тўкис амалда намоён бўлмаса-да, ҳар қалай дирижабллар кенг оммалашадиган кунлар узоқ бўлмаса керак.

Телефонга счетчик

Японияда шаҳарлараро телефон суҳбатининг ҳақини ҳисоблайдиган ва ҳар қандай телефон аппаратига улаш мумкин бўлган автоматик мослама яратилди. Суҳбат бошланган дастлабки дақиқаданоқ унинг таблосида такси счётидаги каби рақамлар пайдо бўла бошлайди. Уларнинг ортиб бориши эзма одамларни гапни калтароқ қилишга ундаса керак, деб ҳисоблашмоқда. Суҳбат тугаган заҳоти экрандаги рақамлар тўхтаб, суҳбат учун умумий ҳақни кўрсатади. Шунингдек, суҳбат бошланган ва тугаган вақт ҳамда суҳбатдошнинг телефон номери пайдо бўлади.

Бензин ўрнига пальма мойи

Сарлавҳани ўқиб ҳайрон бўлгандирсиз. Ҳақиқатан ҳам ҳозир Бразилияда пальмазорлар плантацияси кенгайиб бормоқда, чунки унинг мевасидан ўсимлик мойи олинади. Бу мамлакат нефтга бой бўлмаганлигидан олимлар нефтнинг ўрнини босувчи ёнилғи топиш устида бош қотирмоқдалар. Улар дизель мотори тозаланган пальма мойи билан бемалол ишлаши мумкинлигини исботладилар. Бунинг учун дизелга махсус конструкциядаги двигатель ўрнатилиши керак. Шунда мотор 70 процент солярка ва 30 процент пальма мойи билан ҳар доимгидек яхши ишлайверади.

Ҳозир Рио-де-Жанейро кўчаларида бензин ўрнига шундай ғалати аралашмали ёнилғи қуйилган ўнлаб автобуслар қатнамоқда.

Ёзув машинасида... нота

Нота белгиларини машинкада ҳарф босгандек босиш қийин. Лекин, модомики, хитой тили учун ёзув машинаси яратилган экан, демак бунинг ҳам иложи бордир? Англияда оддий ёзув машинаси нота машинасига айлантирилди. У электр токида ишлайди. 44 та клавиши ва 8 та переключатели борлиги эса куйни битта октава доирасида, қоғозни сурмай ёзишга имкон беради.

Р. ОБИДОВ.

ТОШ ДАВРИ САБОҒИ

Археологлар тош даврига оид қабрлардан обсидиан минералидан ясалган пичоқ ва найза учларини кўплаб топишган. Вулқон отилишида пайдо бўладиган қизил, қора ва бўз рангдаги бу шишасимон модда синган жойидаги қирраларининг ўткирлиги билан ажралиб туради. Тош ва бронза даврларидан топиладиган бу хил топилмалар одатда музейлар ва илмий марказларга юбориларди.

Яқинда АҚШ антропологлари бу ибтидоий қуролларнинг техник имкониятларини синчиклаб текшириб кўришга қарор қилишди. Буни қарангки, обсидиандан ясалган қуролларнинг тиғи энг яхши замонавий медицина ништарларининг тиғидан ҳам ўткирроқ бўлиб чиқди. Тажриба тариқасида жарроҳликда ишлатилувчи асбобларда пўлат ўрнига обсидиандан фойдаланиб кўрилди. Кейин янги ништарлар ёрдамида сўгални кесиб олишдан тортиб, кўкрак қафасини очишгача бўлган юздан зиёд хилма-хил операция ўтказилди. Маълум бўлишича, обсидиан тўқимага камроқ зарар етказар, бу туфайли эса, кесилган жой тезроқ битиб кетар экан. Шундан кейинги тадқиқотлар обсидианнинг ўткирлигини пўлат ништар у ёқда турсин, ҳатто қўлда ишлатиладиган лазер нурига қиёслаш мумкинлигини кўрсатмоқда.

Лекин обсидиан ништарларни кўплаб миқдорда тайёрлаш учун нима қилиш керак? Шу ўринда ҳам тош асри усуллари қўл келди. Бундан икки ярим минг йил муқаддам ацтек ва майялар обсидиандан тиғи мисдан ясалган ва шакли 1 ҳарфи кўринишида бўлган асбоб билан пичоқ кесиб олишгани маълум бўлди. Бу усулни XX асрда ҳам қўллаб кўрилган эди, ажойиб тиғлар олинди. Шу жараён озроқ замонавийлаштирилиши натижасида ҳозир соатига 40—50 та тиғ олинаяпти. Яқин келгусида ништарни сунъий шишадан ясаш мўлжалланаяпти.

• ТАБИАТ АЖОЙИБОТЛАРИ

Хатарли юлдуз

Мег Гуам оролларининг тарихий ва этнографик жиҳатдан қизиқарли бўлган кўп жойларига бордим. Торгина, лекин узун маржон қоялар океандан ажратиб турадиган сокин Тумон кўрфазида ғаввослар кийимини кийиб суздим. Узоқларга чўзилиб кетган маржон қоя деворининг у ер-бу еридан кема ўтиши учун йўлак очилган.

Маржон қоя намуналари Гуам университети минераллар коллекциясига қўйилган. Университетда қизиқарли, айни замонда таҳликали муаммолар устида бош қотиришмоқда. Паго кўрфази соҳилида университетга қарашли денгиз биологияси лабораторияси жойлашган. Шу лаборатория ходими профессор Элдредг билан илгаридан хат ёзишиб турардим. Ниҳоят, у билан юз кўришдик. Мен лабораториянинг ҳамма бўлимларида бўлдим, доктор Рэндалл билан, шунингдек лаборатория ходими Стракк раҳбарлик қилаётган профессионал ғаввослар билан ҳам танишдим. Улар иш вақтининг асосий қисми Тумон кўрфази ҳамда Гуам тўсиғининг бошқа тармоқларида сув остида ўтади. Элдредг менга спирт тўлдирилган шиша идишни кўрсатди. Унинг ичида денгиз юлдузи сузиб юрарди. «Бу — юлдуз, азизим Микронезиянинг энг ашаддий ва хавфли душмани», —деди профессор изоҳ бериб.

«Ҳа, «акантастер планци» юлдузи бошқа юлдузлардан нурининг кўплиги билан ажралиб туради. Чунончи, Атлантика ва Ўрта денгиз юлдузлари беш қиррали бўлса, акантастернинг бармоқлари ўн олтитага етади, аъзойи бадани заҳарли тишлар билан қопланганидан уни баъзан «тиканчамбар» деб аташади.

Тиканчамбар фақатгина Тинч океанининг тропик сувларида учрайди, холос. Ҳар бир урғочи юлдуз миллионлаб уруғ ташлайди. Личинкага айланган бу юлдузчалар планктонларга қўшилиб океан кенгликларида силжиб юраверади. Эндигина кўз очган юлдузчаларни эса маржон полиплари жуда хуш кўради. Тақдир тақозосига кўра худди шу полипларнинг ўзи катта юлдузларга ем бўлади. Юлдузларнинг очофатлиги оқибатида катта хавф туғилади.

«Акантастер планци» қуйидагича мечкайлик қилади: у маржон қояларга ястаниб олиб, тўлқинсимон мембрана тарқатади ва ошқозон суви ёрдамида 6—9 соатга қолмай маржон зирҳини буткул эритиб, тирик полипларни ҳам домига тортади. Унинг «қадами» етган маржон қоялар ўз кўркини йўқотади. Битта юлдуз кунига бир квадрат метр жойдаги полипни еб битиради. Лекин юлдузлар маржон қояларга якка-якка эмас, балки кўплашиб, мўрмалахдай ёпишади. Юзлаб метрга чўзилган, бир-бирига зич ёпишиб олган заҳарли денгиз мавжудотларини кўз олдингизга келтириб кўринг-а! Маржон полипларнинг омон қолиши амри маҳол.

«Океан чигирткалари» деб таърифласа бўладиган бу офат узоқлашгач, унинг ўрнида сув ости саҳроси қолади, холос. Ерли аҳоли ва мутахассис олимларнинг фикрича, денгиз юлдузлари ҳаммаёқни кемириб кетгач, қоялар бузилиб, емирила бошлайди. Океаннинг даҳшатли тўлқинлари энди ҳеч қандай тўсиққа учрамай тўппа-тўғри оролга ҳамла қилаверади. Мен Микронезиядаги ҳалқасимон маржон оролларининг кўпини кўрдим. Уларнинг кенглиги 100, баъзан 200 метрга етади. Агар юлдузларга ем бўлган маржон қоялар океан пўртаналарига дош беролмаса, ороллик аҳоли мусибатда қолиши бегумон. Микронезияликлар ҳалокатга маҳкум оролларни ташлаб кетишга улгурадилар, албатта. Лекин океан суви миёнасида бўлган ердан қаерга ҳам бош олиб кетиш мумкин?

«Тиканчамбар» катта ороллар учун ҳам хавфли. Зеро, денгиз юлдузларининг хатарли босқини тўғрисида Австралия ҳукумати биринчи бўлиб бонг урмаган бўларди. Австралия ўзининг денгиздаги машҳур катта маржон қоялари билан фахрланади, лекин улар денгиз юлдузларини даф қилгунга қадар булар катта тўсиқнинг 350 километрини еб битиришди.

Микронезияда эса «тиканчамбар» хавфини даставвал Гуам университетининг денгиз биологияси лабораторияси ходимлари пайқашди. Маҳаллий маҳкама раҳбарлари ва турли комиссия аъзолари қоғозбозлик ва мажлисбозлик билан фурсатни бой беришди, оқибатда денгиз юлдузлари Гуам оролининг шамолга тескари тарафидаги қояларнинг асосий қисмини бамайлихотир еб тугатди. Улар Гумон пляжига ҳам ҳамла қилишди, қувраб қолган жойларни тиклаш учун ҳукумат анча-мунча чиқимдор бўлди.

Ўз вақтида қарши тадбирлар кўрилмаса, Микронезиядаги ҳаёт буткул издан чиқиши муқаррар бўлиб қолди. Мана денгиз юлдузи фаолиятининг оқибатлар занжири: аввало, маржон полипларининг ҳалок бўлиши қояларда ҳаёт кечирувчи майда балиқнинг тугашига олиб келади, кейин бу балиқчаларни еб яшайдиган йирик балиқлар ҳам қирила бошлайди. Йирик балиқ эса микронезиялик балиқчиларнинг ҳаёт-мамотидир. Балиқ бўлмагач, одамлар нима билан тирикчилик қилишади?

Денгиз юлдузига қарши қандай курашиш мумкин? Ундан устун келадиган бирор куч йўқмикан? Бор, у ҳам бўлса одамий моллюска — найчали тритондир. Фақат шуниси чатоқки, у жуда ноёб чиғаноқ ичида яшайди, бу чиғаноққа ўч ишқибозлар эса ўзлари бехабар ҳолда моллюскани нобуд қилиб юборишади. Денгиз юлдузларининг ҳақиқий душманига кўмаклашиш ўрнига (битта тритон ҳафтасига иккита юлдузни ейди), одамлар тритоннинг ўзини йўқотиш билан банд. Шунинг учун Австралияда қабул қилинган қонунга кўра найчали тритонларни тутиш ман этилган. Бироқ, денгиз офатини даф қилишга ёлғиз тритонлар ожизлик қилади.

Оролликларнинг жонига фан оро кирди. Мен профессионал юлдуз овловчиларни кузатдим. Бир қарашда улар сув остида сузиш ҳаваскорларидан унчалик фарқланишмайди. Фақат улар сув милтиғи ўрнига грелкани эслатувчи резина идиш билан қуролланишади. «Грелка»га иссиқ сув ўрнига формальдегид ишқори тўлдирилади ва у шприц ёрдамида юлдузларга пуркалади. Битта идишдаги дори 300 та юлдузни даф қилишга етади. Сайпан ороли атрофидаги маржон қояларнинг ўзида ғаввослар шу усул билан бир йилда 21 минг юлдузни йўқотишди. Океаншуносларнинг фикрича, «тиканчамбар»ни буткул йўқотиб юбориш ҳам ярамайди, улар миқдорини хавфлилик даражасига етказилмаса бас. Дарвоқе, бир вақтлар денгиз юлдузлари унчалик кўп эмасди. Унинг бунчалик кўпайиб кетиши мазкур ороллар устида ўтказилган ядро синовларининг оқибати экан.

Милослав СТИНГЛ.

РАКНИ ОВОЗ ОРҚАЛИ АНИҚЛАШ

Япониядаги онкология миллий маркази олимлари томоқ раки касаллигини бемор овозини анализ қилувчи махсус аппарат ёрдамида аниқлашмоқда. Томоқ раки билан касалланган беморнинг овози соғлом одам овозидан фарқ қилади. Тўғри, овоздаги озгина ўзгариш бемор ҳам, врач ҳам сеза оладиган даражада эмас, лекин электрон аппарат шу озгина ўзгаришни ҳам дарҳол сезади. Диагностика аппарати ЭҲМ ёрдамида нуқтадаги товуш тебранишларнинг амплитудасини ёзиб олади. Бунинг учун эса текширилаётган беморга А, У, И, О унли ҳарфлари кўп бўлган текст ўқитилади. Томоқ раки бор беморнинг фонограммасида мана шу ҳарфлар эшитилишнинг амплитудаси яққол ажралиб туради. Соғлом кишилар овозининг амплитудаси эса шунчалик равонки, ўртадаги фарқни ҳатто мутахассис бўлмаган одам ҳам осонгина ажрата олади.

Шу вақтгача ҳатто ракка айланаяпти деб гумон қилинган жонли тўқимадан олиб текшириш учун томоқ махсус игна ёрдамида тешиларди ҳам. Эндиликда эса диагностик аппарат бемор овозини бир неча минут эшитгандан кейиноқ томоқ раки бор-йўқлигини аниқ айтиб бера олади.

Япония олимлари келгусида беморни кўрмай туриб, унинг магнитофон лентасига ёзиб олинган овози орқали ҳам диагноз қўйиш мумкин, деб ҳисоблашмоқда.

М. АСАДУЛЛАЕВА.

СУРАТДА: Одесса киностудияси томонидан суратга туширилган «Ҳарбий дала қиссаси» кинофильмидан бир кадр.

• МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

Тайёргарлик қизғин

Шу йилнинг 23 майидан 2 июнигача Тошкентда ўтадиган Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VIII Халқаро кинофестивалига тайёргарлик қизғин давом этяпти. Ҳозирга қадар жаҳондаги 30 дан зиёд мамлакат киносанъаткорлари фестивалда иштирок этиш истагини билдирдилар. Айни пайтда фестивалнинг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун» шиорига мос киноасарлари билан танишиш мақсадида бир группа киномутахассислар чет мамлакатларга жўнаб кетишди. Фестиваль фильмларини танлайдиган комиссия ҳам тез орада ишга киришади.

Белгиланган тадбирларга мувофиқ ҳозир шаҳримиздаги бир қатор муҳташам томошахоналар кинофестивалга тайёрланмоқда. Анъанага кўра Санъат саройи фестивалнинг асосий экрани бўлиб хизмат қилади. Тошкентдаги бир қатор корхоналар фестиваль эмблемаси туширилган совғабоп ёдгорликларни тайёрлашга киришди.

Ш. ҲИДОЯТОВ.

Кино безаклари ижодкори

VIII Халқаро Тошкент кинофестивалида ўзбек ва ҳинд киносанъаткорлари ҳамкорлигида яратилган («Муҳаббат афсонаси») фильми ҳам намойиш этилади. Яқинда ана шу икки серияли рангли бадиий лентани суратга олиш ишлари ниҳоясига етказилди. Фильм декорациялари Ҳамза номидаги республика Давлат мукофоти лауреати, рассом Садриддин Зиямуҳаммедов ижодига мансуб. Бу С. Зиямуҳаммедов ҳамкорлигида яратилган ўн саккизинчи картинадир.

С. Зиямуҳаммедов ўзининг йигирма йиллик иш фаолияти давомида «Қўқон воқеаси», «Оловли соҳил», «Севишганлар» ва бошқа бир қатор тарихий ва замонавий мавзудаги фильмларда постановкачи рассом сифатида иштирок этди. У ижодий диапазони кенг рассомлардан биридир. Унинг кино ва театр асарларига ишлаган кўпгина эскизлари ўзининг юксак профессионал ижроси, оргиналлиги билан ажралиб туради. Ҳозир рассом «Ўзбекфильм» киностудиясининг яна бир қатор янги бадиий ленталари учун ажойиб декорациялар яратиш устида изланмоқда.

График рассом альбоми

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллигига бағишлаб таниқли график рассом Георгий Чигановнинг альбомини нашрга тайёрлади. Унда мўйқалам устасининг кейинги йигирма йил давомида яратган 50 дан ортиқ портретлари, гравюра намуналари, акварель асарлари жамланган. Бу картиналарда Ўзбекистон ва бошқа иттифоқчи республикалар кишиларининг меҳнати, табиат манзаралари тасвирланган. Шунингдек, альбомдан «Ўзбекистон ёшлиги» мавзусидаги график сюита ҳам ўрин олган. У республикамиз ҳаётининг турли босқичлари, пахтакорлар, чорвадорлар, механизаторлар меҳнати манзаралари ҳақида ҳикоя қилади. Бир қатор жанрли композицияларда эса замондошларимиз образлари яратилган.

О. АПУХТИН.

Суратда: Г. Чигановнинг «Урушнинг биринчи куни» картинаси.

Автор фотоси.

СУТ ПУЛИ

(ҲАЖВИЯ)

Ҳовли этагидаги кичкина уйчада тўй маслаҳати бўляпти. Куёв томондан вакиллар ўтиришибди. Қизнинг маҳалласидаги маслаҳатчилар ҳам шу ерда. Қўй олинадими, бузоқ олинадими, кимга қандай сарпо қилинади, ҳатто ўтинга ажратиладиган пул ҳам эсдан чиқарилмади. Энди ҳамма сарф-харажатлар рўйхатдан ўтди, деб турганларида, уйга қизнинг тоғаси кириб келди. У тоға бўлиб тоға эмас, этак эмас, ёқа эмас, ўлгудек такасалтанг, ишёқмас одам эди.

—Бир нарсани унутибсизлар,— деди кира солиб, —сут пулини ҳам қўшиш керак! Ана, опам айвонда кутиб ўтирибдилар. Менга шуни тайинладилар.

Бу гапни эшитиб ҳамма ҳанг-манг бўлиб қолди, маслаҳат бошининг жаҳли чиқди. Лекин тўй бошиданоқ жанжал чиқмасин учун «хўп!» деди-да, чўтни қўлига олди.

—Неча ой эмизганлар? —деб сўради.

—Икки йил! —деди тоға.

Шу ондаёқ «ўҳ-ў» деган шовқин кўтарилди.

«Йўқ-йўқ, бир ярим йил» —деб тузатмоқчи бўлди тоға. Шунда ҳам маъқулламаган овозлар эшитилиб турди.

—Майли! —деди маслаҳатбоши чўт қоқиб, —бир ярим йил 540 кун бўлади. Яхши сигир бир кунда ўн литр сут беради. Одамнинг оғирлиги сигирдан ўн марта кам дейлик, демак бир литр сут тўғри келади. Бир литр сут 28 тийин, 540 ни 28 тийинга кўпайтирамиз...

Маслаҳатбоши жаҳлини ошкор қилмасдан «чақ-чуқ», «чақ-чуқ» чўтни уриб бўлди-да, бошини кўтариб:

—151 сўм 20 тийин бўлар экан. Майли, садқаи-сар, ёзиб қўй рўйхатга! —деди ёнида ўтирган котибга.

—Тўхтанг! —деди биттаси, —онанинг ўзларини чақиринглар.

Қизнинг онасини чақириб келдилар.

—Онажон, —деди маслаҳатбоши, —сут пулингиз 151 сўм 20 тийин бўлар экан. Шунга розимисиз?

—Мен ҳеч нарса тушунмай турибман, —деди она, —қанақа сут пули?!

Воқеани тушунтиришди.

—Ким талаб қилди? —деди она нопармон бўлиб.

—Ана, укангиз ўтирибдилар, опам сут пули талаб қиляпти, дедилар.

Онанинг нопармон юзи оппоқ бўзарди ва укасига ўшқира кетди:

— Тур йўқол, такасалтанг, кўзимга кўринма! Шунча ёшга кириб одам бўлмадинг, рўдаподек бўйнимга ёпишганинг ёпишган. Она сути пулга сотилмайди! Она сути бебаҳо! Она сутига меҳр-муҳаббат, иззат-ҳурмат билан умрбод ҳақ тўланади.

Мадамин ДАВРОН.

Киевда савдонинг прогрессив формалари кенг ёйилмоқда. Аҳолига хизмат кўрсатишнинг янги турлари пайдо бўлмоқда. Масалан, корхона ва муассасаларда... буюртмалар столи ташкил этилмоқда. Магазинларга келган янги моллар ёки уларнинг иш режими ҳақида справка хизмати ташкил этилган бўлиб, бу харидорларга жуда қўл келмоқда.

СУРАТДА: «Новинка» магазин-салони аҳолининг янги буюмларга бўлган талаб-эҳтиёжини ўрганадиган савдо корхонасидир. Сотувчи-консультант Вера Лабезник плёнкага харидорнинг янги модель тўғрисидаги фикрини ёзиб олмоқда.

ТАСС фотохроникаси.

«ТО» спорт ҳафтаси

ХАЛҚАРО ТУРНИР ТОШКЕНТ

ДЎСТЛИК МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Тўққиз кун давомида республикамиз пойтахти ва Тошкент областидаги энг яхши стадионларида футбол бўйича XIV Халқаро ўсмирлар турнири учрашувлари ўтказилди. Об-ҳаво бироз ноқулай бўлишига қарамасдан барча спорт базаларидаги учрашувлар юксак савияда ўтди.

Беллашувларда юксак ташкилотчилик, ўзаро ҳамкорлик руҳи кўзга ташланиб турди. Буларнинг ҳаммаси спортчилар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга ёрдам берди.

Бу йилги турнирнинг ўзига хос белгиси бор эди. У республикамиз учун шонли сана —Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг 60 йиллик юбилейи йилида ўтказилди. Шу боисдан бўлса керак, мусобақаларда кўтаринкилик ва тантанаворлик сезилиб турди. Турнир олти чет эл мамлакатлари ва тўрт мамлакатимиз командалари спортчилари учун ҳақиқий интернационал байрамга айланди.

Халқаро ўсмирлар турнири давомида спортчилар футбол майдонларида беллашиш билан бирга, республикамиз пойтахтидаги тарихий ёдгорликлар билан танишдилар, музейларда бўлишди. Чет эл командаларини республикамиз пойтахтидаги саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари, муассасалар, олий ўқув юртлари, комсомол ташкилотлари оталиққа олишди.

Жумладан, Ўзбекистон Давлат физкультура институтининг комсомол ташкилоти руминиялик футболчиларнинг дам олишини юксак савияда ташкил этди. Руминия терма командасининг аъзолари В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини, тарих музейини томоша қилишди. Қадимий ва навқирон шаҳримизнинг тарихий обидалари ва ноёб иншоотлари билан танишдилар.

Руминиялик ёш футболчилар турнирда бу йил иккинчи марта иштирок этдилар. Уларнинг орасида жуда кўп келажаги порлоқ спортчилар бор. Уларнинг асосий мақсади турнир тажрибасини бойитиш эди. Бу ҳақда терма команда тренери Марчел Пгула шундай дейди:

—Турнирда иштирок этишдан асосий мақсадимиз УЕФА Кубоги ўйинларига пухта тайёргарлик кўриш эди. Тошкентда ўтказилган учрашувларда тайёргарлигимизни ҳар жиҳатдан синовдан ўтказишга эга бўлдик. Турнир спортчилар ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлади. Зилзиладан сўнг барча қардош республикаларнинг ёрдами билан қайта тикланган Тошкентнинг қиёфаси мени лол қолдирди. У жаҳондаги энг гўзал шаҳарлардан бирига айланибди...

Бошқа чет эл командаларининг аъзолари ҳам дам олиш кунларини сермазмун ўтказишди. Улар шаҳардаги саноат корхоналарига бордилар, қизиқарли кечаларда қатнашишди.

Футбол бўйича XIV Халқаро ўсмирлар турнирининг совриндорлари маълум бўлди. Ўзбекистон терма командасини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратган СССР терма командаси биринчи ўринни қўлга киритди. Чехословакиялик футболчилар учинчи ўринни эгаллашди.

Турнир якунида турли ташкилот ва муассасалар томонидан ташкил этилган совринлар топширилди. Жюри Матевос Мкратчанни энг яхши судья деб топди. Республикамиз терма командасининг икки вакили ҳам махсус совРин билан тақдирланди. Дарвозабон Бердах Оллониёзовга энг яхши дарвозабон учун таъсис этилган мукофот топширилди. Рақиблар дарвозасини тўрт марта нишонга олган ҳужумчимиз Евгений Матвеев энг яхши ҳужумчи, деб тан олинди. СССР терма командасининг аъзоси Сергей Худажилов энг яхши ярим ҳимоячи бўлди.

Турнир учрашувларини юксак савияда ўтказганлиги учун Ўзбекистон 5 йиллиги номли совхоз стадиони ҳам махсус соврин билан тақдирланди. Об-ҳаво шароити ноқулай келган, тез-тез қор ёғиб турган бўлишига қарамасдан барча учрашувлар юксак савияда ўтди. Беллашувлар ёш футболчилар учун катта синов вазифасини ўтади.

СУРАТЛАРДА: турнир учрашувларидан лавҳалар.

Р. Загратдинов фотолари.

Спорт кундалиги

● Андижон шаҳрида «Ёш куч» кўнгилли спорт жамияти Марказий Советининг биринчилиги бўлиб ўтди. Спорт гимнастикаси бўйича ўтказилган беллашувларда тошкентлик ёшлар ажойиб маҳорат кўрсатиб, биринчи ўринни қўлга киритишди. Шаҳар терма командаси номидан Куйбишев районининг спортчилари баҳс юритдилар.

Пойтахт спортчилари орасидан спорт мастерлигига кандидатлар программасида А. Ильин, Р. Гимальтдинов, Ф. Маърупова чемпион унвонини қўлга киритди.

● Пойтахтимиз енгил атлетикачилари яхши натижалар билан ҳушнуд этишмоқда. Жумладан, Ленинград шаҳрида СССР ва ГДР спортчилари ўртасида ўтказилган матчда Родион Гатауллин муваффақиятга эришди. Хасачўпда баландликка сакрашда жаҳон чемпиони бу сафар аввалги натижасини такрорлай олмади. Шунга қарамасдан у 5 метр 40 сантиметр баландликни забт этиб, матчда биринчи ўринни эгаллади.

Тошкентлик яна бир спортчи Антон Живицкий узоқликка сакрашда яхши натижага эришди. «Меҳнат резервлари» спорт жамиятининг вакили 7 метр 68 сантиметр масофани забт этди.

● «Меҳнат резервлари» спорт комплексида бокс бўйича «Ёш куч» кўнгилли спорт жамиятининг республика биринчилиги бўлди. Спортчилар 12 вазн тоифасида баҳс юритишди. Команда ҳисобида тошкентлик спортчилар биринчи ўринни эгаллашди.

Ҳамшаҳримиз Асилбек Тиллабоев эса «Энг яхши техникаси учун» махсус соврини билан тақдирланди.

● Актюбинск шаҳрида қўл тўпи бўйича эркаклар командалари иккинчи тур мусобақаларини якунлашди. Тошкентнинг «Старт» командаси беллашувларни бир мунча яхши ўтказиб, кучли олтиликдан жой олди. Биринчи лигадаги учрашувларни ҳужумкор руҳда ўтказаётган стартчилар энди мамлакат биринчилигининг совринлари учун курашни давом эттиришади.

● Тошкентда аёллар ўртасида шахмат бўйича ўтказилган шаҳар биринчилиги якунланди. Биринчи ўринни «Ёш куч» кўнгилли спорт жамиятининг вакили Надежда Бубенцова қўлга киритди. Иккинчи ўринни ҳам шу жамиятнинг вакили Ольга Шарина эгаллади. Учинчи ўринни «Спартак» кўнгилли спорт жамиятининг аъзоси Энни Циганкова қўлга киритди.

Команда ҳисобида биринчи ўринни «Ёш куч» спорт жамиятининг шахматчилари эгаллашди. Армиячи спортчилар иккинчи, «Спартак» кўнгилли спорт жамиятининг шахматчилари учинчи бўлишди.

Уйда... стадион

Қўқон тўқимачилик машинасозлиги заводининг янги маҳсулотини уй стадиони деб айтишмоқда. Бу ерда тайёрлаб чиқарила бошлаган ускуна бир неча минут ичида ролик югуриш йўлкасига, швед деворига, турникларга айлантирилади.

Эрталабки зарядка ва махсус тайёргарлик комплексига кирувчи хилма-хил машқларни спорт асбоблари ёрдамида қила бериш мумкин.

Бўйи 2,5 метр ва узунлиги 2 метрга борадиган уй стадионлари ихчам бўлиб, типовой квартирада бемалол жойлашади.

Асбоб-анжомларни Тошкент тўқимачилик машинасозлиги махсус конструкторлик бюросининг конструкторлари лойиҳаладилар. Улар тренерлар, медиклар берган маслаҳатларни назарда тутдилар. Бу ғалати маҳсулот кенг истеъмол моллари цехида асосий ишлаб чиқариш чиқитларидан ясалади. Бир комплектни тайёрлашга 15 килограмм металл кетади.

(ЎзТАГ).

СУДЬЯЛАР МАКТАБИ

Маълумки, Тошкент шаҳрида ўтказилаётган клуб биринчиликларида ҳар бир клубдан бештадан команда иштирок этади. Шанба ва якшанба кунлари шаҳарда 100 га яқин учрашув ўтказилади. Жуда кўп ҳолларда судьялар етишмай қолади. Шу боисдан ҳам учрашувларга ҳакамлик қилиш ниятида бўлганлар бўлажак судьялар мактабига таклиф этилди. Тошкентда жамоатчилик асосида шундай мактаб очилди.

Мактабда қатнашчиларга назарий ва амалий билимлар, ҳакамлик қилиш сирлари ўргатилади. Имтиҳонни муваффақиятли топширганларга учрашувларга судьялик қилиш ҳуқуқи берилади.

Мактаб қатнашчилари шанба куни Тошкент шаҳар спорт комитети биносида машғулотларни бошлашди.

СЎНГГИ ТО КОЛОНКА

● ПОЛИЦИЯЧИЛАР СОҚЧИЛИГИДА ЎТГАН ТЎЙ

Яқинда Римнинг Тускалано райони аҳолиси ғалати бир манзаранинг гувоҳи бўлишди: тўй автомобиль кортежини полициянинг моторлашган кучли наряди ҳимоя қилиб борди.

Воқеа эса аслида бундай бўлган эди. Жузеппина ва Виталиано Сицилияда дам олаётган пайтларида бир-бирларига жуда ёқиб қолишди: севги ўти алангаланиб, турмуш қуришга аҳд қилишди. Лекин Жузеппинанинг отаси қизини бадавлат куёвга эрга бермоқчи эди. Шу боисдан унинг қайсарлиги тутиб «Мен ҳаёт эканман, тўйни ўтказиб бўпман», деб сўзида қаттиқ туриб олди. Лекин, келин-куёв ҳам ўз аҳду паймонидан қайтмади: Римга қочиб қолишди ва бу ерда тўй тараддуди бошланди. Ғазабга тўлган Жузеппинанинг отаси уларнинг орқасидан тушди ва фақат улардангина эмас, балки никоҳ маросимида қатнашадиганларнинг ҳаммасидан ўч олишини айтди. Воқеаларнинг шундай тарзда кетиши ёмон оқибатларга олиб келиши мумкинлигини чуқур ҳис этган ёш келин-куёв полицияга ёрдам беришларини сўраб мурожаат қилишди. Ана шу йўсинда тўй кортежи атрофида полиция эскорти пайдо бўлган эди...

● ШИШАДА... АТЛАНТИКА ОКЕАНИГА

Испаниялик ошпаз Альфансо Гонсалес шуҳрат кетидан қувиб, ўз номини машҳур қилмоқчи бўлди. Шу мақсадда у денгиз ва океанда оддий товада сузиш мумкинлигини исботлашга бел боғлади. Ҳажмининг диаметри 3,8 метр, бортининг баландлиги 1,3 метр бўлган това-кемача ясади ва унга мотор, иккита кичик елкан ўрнатди. Шундан сўнг у Эбро дарёсига туширилиб, Ўрта Ер денгизи бўйлаб сузиб, Франция қирғоғига эсон-омон етиб келди. Товадан қилинган кемага «Килинкалон» деб ном берган Альфансо Гонсалес яқин кунларда Атлантика океанини саккиз метрлик шиша билан сузиб ўтишини эълон қилди.

● «ГЎЗАЛ ЕЛЕНА»ГА НИМА БЎЛДИ?

Америка Қўшма Штатларининг Вашингтон штати территориясидаги «Гўзал Елена» вулқони яна активлашиб, хавф туғдирмоқда. Бу ерда кучли ер силкинишлари бўлиб, ер юзасига иссиқ лава отилиб чиқмоқда. 1980 йилда вулқоннинг ана шундай активлашиши натижасида 57 киши ҳалок бўлган эди.

● МУДҲИШ СТАТИСТИКА

Яқинда Японияда чиқадиган «Жапан таймс» газетаси ўз ўқувчиларини мудҳиш статистика маълумотларидан хабардор қилди. Ўтган йили мамлакатнинг тез қатнов йўлларидаги авариялар сони 21,5 процентга ошган. Автомобиллар фалокати оқибатида 200 га яқин киши ҳаётдан кўз юмган. Полиция протоколларида ўн тўрт ярим мингга яқин йўл ҳодисалари бўлганлиги қайд этилди. Токио билан Нагоюни бирлаштирадиган магистрал авариялар сони бўйича биринчи ўринда туради. Бу ерда бир йил ичида 3190 та авария юз берган.

● ПОЧТАГА ТУШГАН ЎҒРИЛАР

Англиянинг Чаттеден шаҳрида ғалати воқеа содир бўлди. Бу ерда ўғрилар почтани ўғирлаб кетишди. Аслида улар почтахона деворини бульдозер билан бузиб, пул турган сейфни олиб кетишган. Ўғрилар бульдозер изидан бошқа ҳеч қандай из қолдиришмаган, деб хабар қилади «Таймс» газетаси.

● СУВ ТОШҚИНИ

Кучли ёмғирлардан сўнг юз берган сув тошқини оқибатида Шри Ланкада 700 мингдан зиёд аҳоли бошпанасиз қолди, деб хабар беради Рейтер агентлиги. Ороллнинг айрим районларида январь ойидаги ёғингарчиликнинг нормаси уч юз процентдан ҳам ошиб кетган.

Редактор
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ

● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА

ПАҲЛАВОН БЎЛИБ ЎСГИН, ЭРКАТОЙ!

Хонадонда дунёга янги келган фарзанд —бу бир олам қувончдир! Янги меҳмонингиз муборак бўлсин! Демак, бундан буён сизнинг юмушларингиз янада кўпайибди. Энг муҳими мурғак норасидани баркамол озуқлантиришдир.

Янги туғилган чақалоқ учун энг муносиб таом шубҳасиз, бу онанинг сутидир.

Лекин онанинг сути етишмай ёки таҳчиллик қилиб қолса-чи?

Энг кичик чақалоқлар учун мўлжаллаб чиқарилаётган янги таом

«ДЕТОЛАКТ»

сут қоришмаси сизга жуда ҳам яхши ёрдам бериши мумкин.

Чақалоқнинг яхши ўсиши ва унинг семириши учун жуда ҳам зарур бўлган барча витаминлар, ёғлар, оқсиллар, углеводлар, микроэлементларнинг бутун бир комплекси ана шу қоришманинг таркибига киради.

«ДЕТОЛАКТ» сут қоришмаси ёғи олинган сут, кокс ва маккажўхори ёғи, лактоза аралашмасидан тайёрланади. Бу қоришма темир препарати билан бойитилган.

«МАЛЮТКА»

соғ-саломат ва чала туғилган чақалоқларнинг дастлабки кунидан бошлаб то уч ойлик бўлгунича тавсия этилади.

Чақалоқ 1—2 ойлик бўлганида

«МАЛИШ»

қоришмасини бериш мумкин. Бу қоришма гуруч, сули, қора буғдой уни аралашмасидан тайёрланади. Бундан ташқари юқори навли сигир сутига қаймоқ, ўсимлик мойи, парҳез уни ва қанд қўшиб аралаштирган ҳолда тайёрланган. Қоришмага шунингдек витаминлар ва минерал тузлар ҳам қўшилган.

Сут қоришмаси озиқ-овқат магазинларининг сут ва боққоллик бўлимларида сотилмоқда.

САВДО ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«УЗМЯСОМОЛТОРГ»НИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОНТОРАСИ

«ДЕТОЛАКТ», «МАЛЮТКА», «МАЛИШ» БОЛАЛАР СУТ ҚОРИШМАЛАРИНИ ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

«УЗМЯСОМОЛТОРГ» ТОШКЕНТ ШАҲАР КОНТОРАСИ (телефон 91-43-73).

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ (телефон 45-37-24).

театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 13/III да **Травиата**, 14/III да **Испан миниатюралари.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 13/III да **Юлдузли тунлар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 12/III да **Тошболта ошиқ**, 14/III да **Мангулик.**

кино

13 МАРТДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ҒИРТ ЁЛҒОНЧИ» —**Чайка** (18.30, 21.00; телефон 77-06-20), **Ватан** (18.00, 21.00), **Нукус** (18.30, 21.00; телефон 46-70-69), **Қозоғистон** (17, 18, 20, 21.00; телефон 35-24-92), **Дружба** (17, 18, 20, 21.00; телефон 66-15-75), **Москва** (18.30, 21.00; телефон 33-05-01), **Восток** (18.30, 21.00; телефон 91-14-61), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (17, 20.00; телефон 33-44-52), **М. Шайхзода номли** (17, 20.00; телефон 42-39-74), **Янгиобод** (18.30, 21.00; телефон 96-36-21).

«ОРТИНГГА БОҚ» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, телефон 78-47-25), **К. Ерматов номли** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 24-22-66).

«ДИВА» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда телефон 53-65-87).

«ТЕЗЛИК» — **Лисунов номли** (тоқ соатларда, телефон 96-34-02).

«ЕНГИБ ЎТИШ» — **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«КАТТА АЙИҚ ОПЕРАЦИЯСИНИНГ БАРБОД БЎЛИШИ» —**Тинчлик** (жуфт соатларда, телефон 58-36-06), **С. Раҳимов номли** (тоқ соатларда, телефон 48-46-71).

«ОЙ КАМАЛАГИ» —**Ғ. Ғулом номли** (жуфт соатларда, телефон 48-42-80).

14 МАРТДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ҒИРТ ЁЛҒОНЧИ» —**Чайка** (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00; телефон 77-06-20), **Ватан** (12, 15, 18, 21.00), **Нукус** (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00; телефон 46-70-69), **Қозоғистон** (11, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 21.00; телефон 35-24-92), **Дружба** (11, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 21.00; телефон 66-15-75), **Москва** (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00; телефон 33-05-01), **Восток** (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00; телефон 91-14-61), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (11, 14, 17, 20.00; телефон 33-44-52), **М. Шайхзода номли** (11, 14, 17, 20.00; телефон 42-39-74), **Янгиобод** (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00; телефон 96-36-21).

«ОРТИНГГА БОҚ» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, телефон 78-47-25).

«ДИВА» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда телефон 53-65-87).

«ЕНГИБ ЎТИШ» — **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ОЙ КАМАЛАГИ» —**Ғ. Ғулом номли** (жуфт соатларда, телефон 48-42-80).

ФУТБОЛ ИШҚИБОЗЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ПАХТАКОР» Марказий стадиони реклама ва билетларни реализация қилиш бўлими

1984 йилги футбол мавсуми учун

АБОНЕМЕНТЛАР СОТАДИ

Абонемент баҳоси —25—50 сўм.

Марказий секторга абонементлар ва билетлар кассалар орқали сотилмайди.

С. И. КАДИШЕВ НОМЛИ 166-ТОШКЕНТ АВИАЦИЯ ЎРТА ҲУНАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1984-85 ўқув йилига

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

УЧИШ АППАРАТЛАРИНИ ЙИҒУВЧИ СЛЕСАРЬ, САНОАТ УСКУНАЛАРИ РЕМОНТИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ, МЕХАНИКА-ЙИҒУВ ИШЛАРИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ, ТОКАРЬ ФРЕЗЕРЧИ (сонли программа билан бошқариладиган станоклар оператори), СЛЕСАРЬ-САНТЕХНИК, ГАЗ ПАЙВАНДЧИ.

БИЛИМ ЮРТИГА 8-10-СИНФ ҲАЖМИДАГИ МАЪЛУМОТЛИ, ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ОБЛАСТИДА ЯШАЙДИГАН ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

Ўрта маълумотлилар учун ўқиш муддати — 1 йил.

Билим юртини тугатганларга эгаллаган ихтисоси бўйича диплом берилади.

Ўқувчилар стипендия билан таъминланадилар.

8-синф ҳажмида маълумотлилар учун ўқиш муддати — 3 йил.

Билим юртини тугатганларга ўрта маълумот олганлиги ва касб эгаллаганлиги тўғрисида диплом берилади.

Ўқиш даврида ўқувчиларга ҳар куни уч маҳал бепул овқат, кийим-бош ва ишлаб чиқариш практикаси давридаги иш ҳақининг маълум қисми берилади.

Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

МАШҒУЛОТЛАР ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Бошқа шаҳарликлар ётоқхона билан таъминланадилар.

БИЛИМ ЮРТИНИ ТУГАТГАНЛАР В. П. ЧКАЛОВ НОМЛИ ТОШКЕНТ АВИАЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИГА ИШГА ЮБОРИЛАДИЛАР.

Билим юртини аъло баҳолар билан тугатганлар олий, ўрта махсус ўқув юртларига имтиёзли равишда қабул қилинадилар.

В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳузурида Тошкент политехника институти самолётсозлик факультетининг ва авиация техникумининг кечки бўлими мавжуд.

Билим юрти спорт базасига эга. Билим юртида спорт секциялари, вокал-чолғу ансамбли ва халқ чолғу асбоблари ансамбли тўгараклари ишлайди.

Ўқувчиларнинг дам олиши учун Чимён яқинида спорт-соғломлаштириш лагери бор.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: директор номига ёзилган ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт, 286-формадаги медицина справкаси, турар жойидан справка, ота-онасининг иш жойидан справка, 3x4 см. ва 4x5 см. ҳажмлардаги 8 дона фотосурат.

МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, генерал Петров кўчаси, 331-уй (8, 30, 121 автобусларнинг «166-билим юрти» 3, 23 трамвайларнинг «Лисунов номли кинотеатр» бекатлари).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

16 МАРТДАН БОШЛАБ

ЯНГИ ПРОГРАММА

СОВЕТ ЦИРКИ УСТАЛАРИ

ИККИ БЎЛИМДАН ИБОРАТ КАТТА ПРОГРАММА.

Томошалар соат 19.30 да, шанба кунлари соат 16, 19.30 да, якшанба кунлари соат 12, 15, 18.00 да бошланади.

ОЛДИНДАН БИЛЕТ СОТИШ КАССАСИ ОЧИЛГАН.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинмоқда.

Корхона, ташкилот, фабрика, завод ва ўқув муассасаларига хизмат кўрсатиш учун кассирлар юборилади.

Касса соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.

СПРАВКАЛАР ОЛИШ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: 44-35-91, (касса), 44-45-84 (администратор).

ТВ

сешанба

13 МАРТ

● МТ I

18.10 «Ўсмирлар ижоди».
18.40 «Стадион ҳамма учун».
19.10 Мультфильм.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Коллектив нимага қодир». 3-кўрсатув. «Курчатов уйида».
20.25 «Сиртмоқ». Телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Опера билан учрашув». Н. А. Римский-Корсаков.
23.15 «Дунё воқеалари».

● МТ II

18.30 Янгиликлар.
18.45 «Ҳамдўстлик». Телевизион журнал.
19.15 «Роботлар йўлидан». Телефильм.
19.45—20.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
20.45 А. А. Харлампиев хотираси учун самбо кураши бўйича халқаро турнир.
21.15 Мотокросс бўйича СССР кубоги.
21.30 «Время».
22.05 «Нон таъми». Тўрт серияли бадиий фильм. 1-фильм. «Ғалла — ризқ-рўзимиз».
23.25 Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Спартак — «Динамо» (Москва).

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.15 Мультфильм.
18.25 «Шоирлар — болаларга». Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий.
18.55 «Фан уфқлари».
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Экономика тежамли бўлиши керак».
20.15 «Ёрдамчи хўжаликларни кенг ривожлантирайлик».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Созандалар ҳақида ҳикоялар». Дирижёр Ф. Абдураҳимова.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Шеърият билан учрашув». Ўзбекистон халқ ёзувчиси А. Мухтор.
23.45 Янгиликлар.

чоршанба

14 МАРТ

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Ҳужжатли фильмлар: «Спорт майдонидаги адолатлилик», «Қувончимга шерик бўлинг».
10.15 «Сиртмоқ». Телевизион бадиий фильм. 3-серия.
11.20 «Саёҳатчилар клуби».
12.20 Янгиликлар.
15.00 Янгиликлар.
15.20 «Совет кишиси учун». Ҳужжатли фильмлар: «Баландлик билан даволаш», «Директорнинг оддий иш кунлари».
15.55 Концерт.
16.30 «Рус тили».
17.00 «Чет эл тасвирий санъати». Петер Пауль Рубенс.
17.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
18.30 Н. Гедда концерти (Швеция). Венгриядан олиб кўрсатилади.
19.05 Мультфильм.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.35 «Ҳозирги замон ва ишчилар ҳаракати».
20.00 «Спорт ҳафталиги».
20.30 «Юрий Бондарев». Телефильм премьераси.
21.30 «Время».
22.05 «Олам кинокамера кўзгусида».
23.20 «Дунё воқеалари».

● МТ II

18.30 Янгиликлар.
18.45 «Кўплаб сифатли товарлар етказиб берайлик».
19.15 Доғистон халқ рақслари.
19.30—20.30 «Қишлоқ янгиликлари».
20.50 А. А. Харлампиев хотираси учун самбо кураши бўйича халқаро турнир.
21.20 Ф. Э. Бах асарларидан сюита.
21.30 «Время».
22.05 «Нон таъми». Бадиий фильм. 2-фильм. «Ғалла ва ер».
23.10 «Оқшом тароналари».

● ЎзТВ I

11.00 «Ахборот».
11.20 «Қуёшли ўлка палитраси» Телефильм.
11.30 Ўқув программаси.
12.00 Болалар учун. «Ҳар доим бўлсин онам» (такрорий).
12.30 Ўқув программаси.
13.00 Янгиликлар.
18.00 Янгиликлар.
18.15 Мультфильм.
18.20 «Тенгдошларинг ижоди» (рус.).
19.00 «Бригада иш услуби» (рус.).
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Ижод саҳифалари».
20.30 «Ахборот».
20.50 М. Ашрафий номли Тошкент Давлат консерваториясичангчилар ансамблининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Бугун оламда нима гап?» Халқаро аҳвол кундалиги.
22.20 «Номингни унутма». Бадиий фильм.
23.55 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

9.00 — 16.10 МТ II
17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 Янгиликлар.
18.10 Ўқитувчи экрани.
18.40 «Қишлоқ ҳаёти» (рус.).
19.00 ЎзССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топганлигининг 60 йиллигига. Тошкент областининг Бўка райони.
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 Ўқув программаси.
20.20 «Ўзбекистон». Телевизион киножурнал.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўқув программаси.
21.30 МТ II

Киров район халқ маорифи бўлими коллективи халқ маорифининг кекса ходими, 1931 йилдан буён КПСС аъзоси **Ида Зельмановна РЯЗАНСКАЯнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Киров район ижроия комитети турар жой ишлаб чиқариш-эксплуатация тресті коллективи авария-диспетчерлик хизмати шофёри **Собиржон Боқиевич ОРИПОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қиладилар.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41. Телефонлар: секретариат — 33-57-02; бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат — 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ—32-54-19; фан, мактаб, олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари—32-53-32; хатлар — 33-29-70; эълонлар бўлими — 33-81-42; нашриёт диспетчери — 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

13 МАРТ, 1984 й. Р— 11109.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонасида офсет усулида босилган. Тошкент шаҳри. Б-2015. ИНДЕКС 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12